

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma / sosiaalinen kuntoutus

Kaisa Vainonen

”IHAN ARKI ITTESSÄÄN ON ELÄMÄN ILO”

Koulutusvaiheessa olevien nuorten hyvinvointi ja elämäntyyli Kymenlaaksossa

Opinnäytetyö 2010

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

VAINONEN, KAISA

”IHAN ARKI ITTESSÄÄN ON ELÄMÄN ILO”

Koulutusvaiheessa olevien nuorten hyvinvointi ja elämäntyyli Kymenlaaksossa

Opinnäytetyö

69 sivua + 3 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Tuomo Paakkonen

Toimeksiantaja

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu

Maaliskuu 2010

Avainsanat

elämäntyyli, hyvinvointi, nuoruus, Voi hyvin nuori -hanke

Tämä opinnäytetyö on tehty osana Voi hyvin nuori -hanketta, joka pyrkii tarkastelemaan nuorten hyvinvointia ja pahoinvointia positiivista näkökulmaa korostaen. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää koulutusvaiheessa olevien nuorten elämäntyyliä sekä tekijöitä, jotka tuottavat hyvinvointia heidän arjessaan. Hyvinvoinnin selvittämiseksi tutkimisen kohteena ovat kohderyhmän nuorten elämäntyyli ja -tavat. Nuorten aikuisten tilanteeseen vaikuttaa tällä hetkellä Kymenlaaksossa taloudellinen rakennemuutos, ja hankkeen tekemä tutkimus auttaa reagoimaan tähän muutokseen. Alueelliset erityispiirteet luovat mahdollisuuden tuottaa kansallisestikin merkittävää tietoa, joten hanke tulee hyödyttämään siten sekä Kymenlaakson palvelujen kehittämistä että kansallista hyvinvointia.

Tutkimus on kvalitatiivinen, ja siinä on käytetty teemahaastattelumenetelmää. Tutkimuksessa käytettiin valmiiksi laadittua teemahaastattelurunkoa, jossa oli 16 teemaa. Laadullisen tutkimuksen aineisto kerättiin haastatteleamalla kahdeksaa koulutusvaiheessa olevaa nuorta, puolet toisen asteen opiskelijoita ja puolet korkea-asteen opiskelijoita. Tutkimuksen aineisto on analysoitu teemoittelua käyttäen. Nuorten elämäntyyliä selvittäessä on pohjatietona käytetty Kansallisen Nuorisotutkimuksen elämäntyyli-segmenttejä. Hyvinvointia tutkittaessa tutkimuksessa on nojaututtu Erik Allardin (1976) sosiologiseen hyvinvointimalliin.

Kohderyhmän nuoret ovat tällä hetkellä hyvinvoivia ja uskovat tulevaisuuden hyvinvointiinsa. Nuoret vaikuttivat olevan onnistuneesti yhteiskuntaan integroituneita ja usko omiin voimavaroihin oli vahva. Kohderyhmän nuorten elämäntyyli olivat melko yhteneviä. Elämäntyyliiltään nuoret olivat pääosin Kansallista Nuorisotutkimusta mukaillen perinteisiä. Sosiaalisia suhteita, koulutusta ja työelämään kuulumista pidettiin arvossa. Hyvinvointia kohderyhmän nuorille tuottivat arkiset asiat: ystävien tapaaminen, harrastukset ja kotona oleminen.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Care

Kaisa Vainonen	Welfare and Life Style of Young People in their Studying Phase at Kymenlaakso Area
Bachelor's Thesis	69 pages + 3 pages of appendices
Supervisor	Tuomo Paakkonen, lecturer
Commissioned by	Kymenlaakso University of Applied Sciences
December 2010	
Keywords	lifestyle, welfare, youth, Voi hyvin nuori -project

This study was made as a part of Voi hyvin nuori -project that seeks to examine the welfare and sickness of young people emphasising a positive point of view. The aim of this study was to find the life style of young people who have difficulties to stick to education or labor market as well as the factors that generate wealth in their everyday life. Finding out the welfare of the target group it was necessary to study target groups life style as well as their way of living. An economic structural change affects the young adults' situation at the moment in Kymenlaakso and the study made by the project helps to react to this change. The regional special characteristics create the possibility to produce even nationally significant information so the project will benefit both the developing of the services of Kymenlaakso and national welfare thus.

The study is qualitative and the empirical research method has been used in it. In the study there was a pre-drawn up thematic interview outline which contains 16 themes. The interviewees of the study were eight young people in their studying phase and were living in the area of Kouvola. All the material from the interviews has been analyzed by categorizing it to different themes. When clarifying the life style segments of the adolescents, the Kansallinen Nuorisotutkimus 2010 have been used as bottom information. In this study welfare has been studied by sociological welfare model of Erik Allardt (1976).

The results show that target group are prosperous at the time and have faith on their future well-being. Young people appeared to be successfully integrated into the society and the confidence in their own capabilities was strong. The target group's life styles were quite consistent. Life styles of young people were mostly in line with the National Youth Research classification as traditional. Social relationships, education and working were found important. Well-being of the target group was achieved by everyday things: visiting friends, hobbies, and being at home.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	VOI HYVIN NUORI -HANKE	7
	2.1 Hankkeen tavoite	7
	2.2 Opinnäytetyön tavoite	8
3	ELÄMÄNTAPA	8
4	ELÄMÄNTYYLI	9
5	HYVINVOINTI JA ONNELLISUUS	14
	5.1 Eräitä hyvinvoinnin teoreettisia kuvauksia	14
	5.2 Subjekttiivinen hyvinvointi	16
	5.3 Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys	17
	5.4 Eräitä onnellisuuden teoreettisia kuvauksia	18
6	HYVINVOINTI PÄÄKAUPUNKISEUDULLA	19
7	HYVINVOINTI KYMENLAAKSOSSA	21
8	LAPSUUS JA NUORUUS	26
	8.1 Nuoresta aikuiseksi	28
	8.2 Nuoren integraatio yhteiskuntaan	29
9	OPISKELU ELÄMÄNVAIHEENA	32
	9.1 Koulutusvalinnat	33
	9.2 Opiskelijoiden hyvinvointi	34
	9.3 Koulutuksen merkitys nuoren integraatiolle	34
10	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	35
	10.1 Tutkimuskysymykset	35
	10.2 Tutkimusmenetelmä	37
	10.2.1 Aineistonkeruumenetelmä	37
	10.2.2 Analyysitapa	37

11 TUTKIMUSPROSESSI	38
12 NUOREN AIKUISEN ELÄMÄNTYYLI JA VOIMAVARATEKIJÄT	40
12.1 Lapsuus	40
12.2 Elintaso (having)	42
12.3 Yhteisyyssuhteet (loving)	45
12.4 Itsensä toteuttaminen (being)	46
12.5 Elämän ilot ja vaikeudet	50
13 NUOREN AIKUISEN HYVINVOINTI TULEVAISUUDESSA	52
13.1 Tulevaisuudenkuva	52
13.2 Yhteiskunta	53
13.3 Sosiaaliset suhteet	55
13.4 Omat voimavarat	55
14 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	56
14.1 Nuorten elämäntyylit	56
14.2 Nuorten elämäntyyliin ja -tapaan liittyvät voimavaratekijät	57
14.3 Nuorten hyvinvointi tulevaisuudessa	59
14.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	60
LÄHTEET	63
LIITTEET	
Liite 1.	

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö tehtiin yhtenä osuutena Voi hyvin nuori -hanketta. Voi hyvin nuori -hankkeen tavoitteena on tarkastella nuorten hyvinvointia positiivisena itsenäisenä käsitteenä. Tämä on poikkeuksellista, sillä nykyisin hyvinvoinnin tutkimus on pääsääntöisesti hyvinvoinnin puutteen ja erilaisten sosiaalisten ja terveystietojen sekä syrjäytymisen tarkastelua. Hanke etsii malleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen. (Voi hyvin nuori -hanke etsii malleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen 2009.)

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun osuus Voi hyvin nuori -hankkeen alkuvaiheessa oli tehdä seitsemän opinnäytetyötä, seitsemästä eri kohderyhmästä, iältään alle 30 -vuotiaista nuorista. Opinnäytetöiden tavoitteena oli selvittää Kymenlaaksossa asuvien nuorten hyvinvointia sekä niitä tekijöitä, jotka synnyttävät hyvinvointia kohderyhmän arjessa. Tämän selvittämiseksi tutkimisen kohteena olivat nuorten elämäntyyli ja -tavat. Näissä seitsemässä opinnäytetyössä tarkastellaan elämäntyyliä ja hyvinvointia haastateltavan subjektiivisesta omakohtaisesta kokemuksesta käsin. Tämä toimii myös koko hankkeen lähtökohtana.

Hyvinvoinnin ja elämäntyylin selvittämisen spesifioimiseksi sekä mahdollisimman laaja-alaisen tiedon saamiseksi jaettiin kohderyhmät seitsemään eri kohderyhmään. Kohderyhmiksi muodostuivat nuoret lapsettomat parit (Harri Nuutinen), syrjäytymisvaarassa olevat nuoret (Eveliina Laurinanti), työelämässä menestyvät nuoret (Markku Kokko), maahanmuuttajanuoret (Paula Kekki), Aliupseerikoulusta ja Reserviupseerikoulusta valmistuneet nuoret (Hannemari Toivanen), nuoret perheen perustaneet parit, joilla on pieniä lapsia (Riina Tähti) sekä oma kohderyhmäni koulutusvaiheessa olevat nuoret.

Kaikki eri ryhmistä tehdyt opinnäytetyöt pohjautuvat samaan yhteisesti määriteltyyn teoreettiseen ja tutkimukselliseen viitekehykseen. Erot töiden sisällön suhteen syntyvät kohderyhmien erilaisuudesta ja analyysien tuloksista. Tutkimustulokset ovat kuitenkin vertailukelpoisia toistensa kanssa, koska ne jakavat saman teoreettisen viitekehysten, saman tutkimusstrategian ja tutkimusmenetelmän.

Aineisto kerättiin teemahaastattelua käyttäen. Materiaali analysoitiin teemoittelemalla. Opinnäytetyön tekeminen oli toisaalta tiivistä ryhmätyöskentelyä ja keskustelua Moodle -oppimisympäristössä. Itsenäinen työskentely taas koostui teoretietiedon etsimistä

sestä ja kirjoittamisesta sekä haastatteluista ja analysoinnista. Lisäksi jokainen ryhmän jäsen perehtyi omaan kohderyhmäänsä.

Tämän opinnäytetyön haastattelut tehtiin kahdeksalle opiskeluvaiheessa olevalle nuorelle, jotka olin hankkinut omien kontaktieni avulla. Haastatteluihin osallistuneet nuoret olivat 17–26-vuotiaita ja olivat joko toisen asteen tai korkea-asteen opiskelijoita. Haastattelut analysoin teemoittelemalla ne tutkimuksessa käytettyjen 16 teeman alle. Teemoittelun jälkeen kirjasin tulokset ja tein niistä johtopäätökset sekä pohdinnan, perustuen käytettyyn teoriaan.

Kuulin Voi hyvin nuori -hankkeesta lehtori Tuomo Paakkoselta alkusyksynä 2009. Kiinnostuin aiheesta sen vuoksi, että kyseessä on laaja hanke ja uskon hankkeella olevan kauaskantoisiakin vaikutuksia. Opiskeluaikanani minua on kiinnostanut yhteiskunnallinen vaikuttaminen sosionomin ammattia hyödyntäen, ja tässä opinnäytteenä pääsin tätä aspektia toteuttamaan. Opinnäytetyöni on yksi Voi hyvin nuori -hankkeeseen kuuluvista seitsemästä opinnäytetyöstä, joissa selvitetään eri kohderyhmien nuorten elämäntyyliä ja hyvinvointia. Kohderyhmäkseni valikoin koulutusvaiheessa olevat nuoret, koska minua kiinnosti, voiko niin moninaisella kohderyhmällä olla yhteisiä tekijöitä elämäntyylin ja hyvinvoinnin saralla. Valitsin otantaan nuoria sekä toisen asteen opiskelijoista että korkeakouluopiskelijoista, koska halusin mahdollisimman monipuolisen ja kattavan otannan.

2 VOI HYVIN NUORI -HANKE

2.1 Hankkeen tavoite

Voi hyvin nuori -hankkeella selvitetään nuorten integroitumista yhteiskuntaan. Hanke selvittää, millainen on nuorten sosiaalistumisprosessi sekä miten prosessi on yksilöllinen, ryhmäkohtainen, vakio, pysyvä ja muuttumassa. Samalla selvitetään, ovatko sosiaalistumisen mahdollisuudet sekä väylät lisääntymässä vai kaventumassa. (Voi hyvin nuori -hanke etsii malleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen 2009.) Voi hyvin nuori -hanke keskittyy vähäiselle huomiolle jääneisiin nuoriin aikuisiin sekä heidän mahdollisuuksiinsa kiinnittyä yhteiskuntaan tuottavina jäseninä. Erityisen kiinnostuksen kohteena hankkeessa ovat hyvinvoinnin rakenteet. (Kymenlaakso nuorten asialla 2010.)

Nuorten aikuisten tilanteeseen vaikuttaa tällä hetkellä Kymenlaaksossa taloudellinen rakennemuutos. Vaikutukset kohdistuvat eri ryhmiin kuten koulutus- ja ikäryhmiin tai maahanmuuttajiin toisistaan poikkeavasti. Tutkimuksen tuottama tieto auttaa julkista sektoria reagoimaan muutokseen. Samalla alueelliset erityispiirteet luovat mahdollisuuden tuottaa kansallisestikin merkittävää tietoa. Hanke tulee hyödyttämään siten sekä Kymenlaakson palvelujen kehittämistä että kansallista hyvinvointia koskevaa keskustelua. (Kymenlaakso nuorten asialla 2010.)

Hanke on Tekesin Innovaatiot sosiaali- ja terveystalouden palvelujärjestelmässä -ohjelman rahoittama. Hankkeessa toimivat mukana Kotkan kaupunki, Haminan kaupunki, Kouvolan kaupunki, Siviilipalvelukeskus, Puolustusvoimat, Kakspyy ry, Sotek, Ekamin media- ja kulttuurityöpaja sekä Pietarin valtion yliopiston sosiologian laitos. (Voi hyvin nuori -hanke etsii malleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen 2009.)

2.2 Opinnäytetyön tavoite

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun yhtenä osuutena Voi hyvin nuori -hankkeesta on tehdä seitsemän opinnäytetyötä, seitsemästä eri kohderyhmästä, iältään alle 30-vuotiaista nuorista. Opinnäytetöiden tavoitteena on selvittää Kymenlaaksossa asuvien nuorten hyvinvointia sekä niitä tekijöitä, jotka synnyttävät hyvinvointia kohderyhmän arjessa. Tämän selvittämiseksi tutkimisen kohteena ovat kohderyhmän eli nuorten elämäntyyli ja -tavat. Lisäksi tutkimus tuottaa arvokasta tietoa myös siitä, mitkä asiat uhkaavat nuorten hyvinvointia Kymenlaaksossa ja miten nämä asiat näkyvät heidän elämässään.

Tavoitteena on kuvata sekä elämäntyylin että elämäntavan käsitteet. Lisäksi selvitetään nuorten hyvinvointia elämäntyyliin liittyen. Teemakysymyksiä on tarkoitus esittää niin, että hyvinvointia tuottavat tekijät tulevat esiin. Samalla teemalla voi olla myös käänteinen pahoinvointia tuottava puolensa. Pääpainona haastatteluissa tulisi olla hyvinvoinnin ja positiivisuuden korostaminen.

3 ELÄMÄNTAPA

Elämäntapa voidaan määritellä yksilön omaksumien asenteiden, tunteiden ja käyttäytymistäipumusten muodostamaksi kokonaisuudeksi. Siihen vaikuttavat yksilön sosiaalinen tausta, kuten sukupuoli, ikä, asuinpaikka sekä oma että vanhempien koulutus ja

ammatti, mutta myös hänen sosiaaliset suhteensa. (Kantola, Koskinen, Räsänen 2004, 234.) Elämäntapa yhdistää yksilöä muihin samoissa oloissa eläviin ihmisiin. Elämäntapa on ainakin osittain sosiaalisesti perittyä (Karisto, Takala & Haapola 2003, 128).

Elämäntapa muodostuu yksilön tai perheen elämänvaiheiden, elinolosuhteiden, elämäntoiminnan, arkielämän, arvojen sekä normien kokonaisuudesta. Elämäntapa muodostuu ja järjestyy yksilön subjektiviteetin kautta. Subjektiviteetilla tarkoitetaan esimerkiksi ihmisen arvomaailmaa, arvioita omasta elämästään sekä tärkeitä elämänalueita. (Roos 1985, 31.)

Elämäntapaa ja hyvinvointia voidaan tarkastella yhteisillä nimittäjillä. Näitä on pohjoismaissa perinteisesti mitattu indikaattoreilla, jotka liittyvät elintasoon, elinoloihin tai elämisen laatuun. (Turunen, Hoppania, Luhtamäki, Nenonen & Tuomaala 2010, 24.) Elämänlaadun käsitettä on hyvinvointitutkimuksessa käytetty lähes samassa merkityksessä kuin elämäntavan käsitettä (Karisto ym. 1998, 74). Erik Allardt on pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa sisällyttänyt elämänlaatuun kolmenlaisia asioita: ihmisten väliset suhteet, ihmisen ja yhteiskunnan väliset suhteet sekä ihmisen ja luonnon väliset suhteet (Allardt 1976, 32). Edellä mainittuja asioita voidaan tutkia selvittämällä ihmisten ystävyys-suhteita, poliittista aktiivisuutta, vapaa-ajan käyttöä sekä luonnosta nauttimista, eli niitä asioita, jotka kuuluvat myös hyvinvoinnin ulottuvuuksiin (Karisto ym. 1998, 74).

4 ELÄMÄNTYYLI

Elämäntyyli on lähellä elämäntapaa, mutta se on myös muotien ja yksilöllisten harkintojen muokkaamaa. Elämäntyyli on myös elämäntapaa yksilöllisempi siinä, että se ei kiinnity yhtä lujasti yhteiskunnan rakenteisiin ja omiin aineellisiin ehtoihinsa, kuten elämäntapa. Elämäntyyliin voi sisältyä yhtä aikaa jotain yksityistä sekä jaettua. Elämäntyyli on enemmän yksilöllisten harkintojen muokkaamaa eikä yhtä tiedostamatonta ja sosiaalisesti sidoksissa ihmisen yhteiskuntaluokkaan olevaa kuin elämäntapa. (Karisto & Konttinen 2004, 27.)

Sosiologi Max Weber määrittelee elämäntyylin strategiaksi, jossa yksilö pyrkii hyödyntämään esimerkiksi yhteiskunnallisen asemansa, koulutuksen sekä markkinoiden hänelle suomia mahdollisuuksia. (Weber 1980 Sulkusen 1999, 228 mukaan.) Weberin mielestä elämäntyyli liittyy ihmisen sosiaaliseen statukseen. Ihminen pyrkii sen avulla

viestittämään muille omaa sosiaalista asemaansa ja tämä näkyy ulospäin esimerkiksi kuluttamisessa. Hänen mielestään elämäntyyli sisältää kilpailun siitä, kuinka yksilö kykenee parhaiten statustaan muille viestittämään. (Aro & Jokivuori 2009, 166.) Weber painotti myös, että ihmisillä ei ole täydellistä vapautta valita elämäntyyliään, vaan se valitaan ulkoisten olosuhteiden määrittämien mahdollisuuksien puitteissa. Tämän vuoksi Weber mielsi elämäntyylin pääosin kollektiiviseksi eikä individualistiseksi ilmiöksi. (Weber 1980 Watson & Plattin 2000, 60 mukaan.)

Elämäntyyli on tapa, jolla henkilö elää, suhtautuu elämään ja ympäristöön sekä mihin hän käyttää aikansa ja rahansa. (Bergström 2005, 98–100). Elämäntyyli pitää sisällään mm. uskonnon, mielipiteet, aktiviteetit ja arvot. Arvot muodostuvat käsityksistä ja näkemyksistä, joiden mukaan ihminen tavoittelee jotakin jollakin tietyllä tavalla. (Raatikainen 2008, 8–12.)

Ihminen pyrkii löytämään oman tyyliinsä elää ja näin pyrkii erottumaan muista ihmisistä toteuttamalla henkilökohtaista elämäntyyliään. Elämäntyyliin vaikuttavat ihmisen erilaiset pääomat, kuten kulttuuriset, sosiaaliset ja terveydelliset. Ihmisen elämäntyyli voi olla alati muuttuvaa ja se saa vaikutteita erilaisista muodeista ja muoti-ilmiöistä. (Kantola, Koskinen & Räsänen 2004, 234–235.)

Elämäntyyliä voidaan tutkia jakamalla tutkittavat asiat eri tasoille. Ylimmällä eli rakennetasolla (structural level) voidaan tarkastella maiden, yhteisöjen ja kulttuurien välisiä eroja. Näitä eroja määrittävät lähinnä yhteiskunnalliset rakenteet. Tällöin voimme puhua elämäntavan (way of living) käsitteestä. Toisella tasolla kohteena ovat erot eri yhteiskunnallisten ryhmien välillä. Tällaisia ovat esimerkiksi eri sosiaaliluokat, sukupuolet sekä ikäryhmät. Toimintaa kuvaava ”elämäkäsite” on elämänmuoto (form of life). (Pohjolainen & Syrén 2005, 15.)

Alimmalla tasolla tarkastellaan lähinnä yksilöiden elämää ja sitä, miten he kohtaavat elämän realiteetit. Käyttäytymiserot ovat seurausta pääsääntöisesti yksilöllisistä ominaisuuksista ja toimintatavoista. Tällä tasolla elämäkäsitteenä käytetään elämäntyyliä (lifestyle) tai yksilöllistä elämäntyyliä (individual lifestyle). (Pohjolainen & Syrén 2005, 15.) Opinnäytetyössä on tutkittu tätä alinta tasoa.

Elämäntyyli voidaan jakaa kahteen komponenttiin: objektiiviseen ja subjektiiviseen. Objektiiviseen komponenttiin kuuluvat sellaiset jokapäiväiseen elämään liittyvät elin-

tavat kuten ravinto, liikunta, nukkuminen, tupakointi ja alkoholinkäyttö. Samoin esimerkiksi sosiaalinen osallistuminen ja harrastukset sisältyvät objektiiviseen elämäntyyliin. Ne ovat siis toisten ihmisten havaittavissa ainakin periaatteessa. Sen sijaan elämäntyylin subjektiivisesta alueesta, johon sisältyvät esimerkiksi kokemukset, tunteukset, arvot ja valinnat, on tietoa vain henkilöllä itsellään. (Pohjolainen & Syrén 2005, 20.)

Ruotsalainen sosiologi Hans L. Zetterberg luokitteli vuonna 1977 teoksessaan *Arbete, livsstil och motivation* ruotsalaisten erilaisia elämäntyyliä. Tutkittavat vastasivat kyselylomakkeen avulla elämänsä eri alueita koskeviin väittämiin. Zetterberg havaitsi tutkittavissaan yhdeksän pääryhmää, joiden lisäksi hän löysi erilaisia elämäntyylien yhdistelmiä. (Zetterberg, 1977, 64.)

Vastaajista 24 prosentin elämäntyyliä hallitsi *työelämä*, saman verran oli myös *koti-ihmisiä*. Kyselyyn vastanneista 23 prosentilla elämäntyyliä hallitsi *seurapiirielämä*: yhdessäolo ystävien ja tuttavien kanssa antoi heille eniten. *Kuluttaminen* hallitsi elämäntyyliä 22 prosentilla, heistä löytyi muun muassa muotikuluttajia, laatukuluttajia sekä kriittisiä kuluttajia. 10 prosenttia vastaajista, *kulinaristit*, koki palkitsevimpana ruokaan liittyvän elämäntyylin. Seuraavaksi suurimmalla ryhmällä, *osallistujilla*, elämäntyyliä hallitsi yhteiskunnallinen elämä; kansanliikkeiden tulisielut ja aktivistiryhmien ihmiset toteuttavat itseään edistämällä tiettyä yhteiskuntajärjestystä. Kuusi prosenttia vastaajista, *luonnonystävät*, löysivät luonnosta palkitsevan elämäntyylin: vuoristoissa, merellä, metsässä, joskus kotieläinten tai vaikka kalastuksen parista. Pienimmät ryhmät olivat *uskovaiset*, viisi prosenttia, sekä *kuntoilijat*, 4 prosenttia. (Zetterberg 2010, 66–67.)

Ongelmallista Zetterbergin tekemässä luokittelussa oli, ettei se perustunut mihinkään teoreettiseen näkemykseen ja luokat olivat päällekkäisiä, minkä voi huomata yhteenlasketuista prosenttiluvuista. Sama henkilö saattoi siis kuulua useampaan luokkaan ja toisaalta 30 prosenttia vastaajista jäi luokkien ulkopuolelle. (Pohjolainen & Syrén 2005, 17.)

Suomessa ei, ainakaan sosiologian näkökulmasta, ole juurikaan tämänkaltaista luokittelua tehty. Teemoittelua emme voineet pohjata Zetterbergin typologioihin, koska elämäntyyli on osittain kulttuuriin ja aikaan sidottua – luokittelu on tehty ruotsalaiselle aikuisväestölle 1970-luvulla (Pohjolainen & Syrén 2005, 18). Löysimme kuitenkin

Kansallisen nuorisotutkimuksen, jossa oli havaittu suomalaisnuorissa seitsemän erilaista elämäntyyliä. Tutkimus on tehty markkinointitarkoituksiin, joten käytimme sitä lähinnä suuntaa-antavana välineenä

Kansallisessa Nuorisotutkimuksessa 2010, kuvataan nuorilta löytyvän seitsemän erilaista elämäntyyliä. Nuorisotutkimuksen tekijöiden mukaan käsitettä ”suomalainen nuori” ei ole, vaan nuorten elämäntyyliä sirpaloituvat. (Mikola 2010.) Tutkimuksen pohjalta nuorten elämäntyyliä voidaan kuitenkin erotella *kapinallisten, syrjäänvetäytyvien, älyköiden, maailmanparantajien, perinteisten, itsevarmojen ja trenditietoisten* ryhmiksi, joihin nuoret sijoittuvat melko tasaisesti. (Elämäntyyli-ryhmät 2010.)

Itsevarmat ovat ulospäin suuntautuneita, urheilullisia ja heillä on laajat sosiaaliset verkostot. He uskovat vahvasti omiin menestymisen mahdollisuuksiinsa ja suhtautuvat tulevaisuuteen optimistisesti. He ovat kovia kilpailemaan ja heidän arvomaailmansa on armoton ja kova. Heitä kiinnostaa usein muun muassa urheilu, musiikki ja viihde-elektroniikka. Itsevarmoilla on enemmän rahaa käytettävissään kuin nuorilla keskimäärin. Heidän kulutuskäyttäytymisessään korostuvat harrastukset, liikkuminen, ulkona syöminen ja alkoholi. (Mikola 2010, 2)

Trenditietoilla on hyvin positiivinen minäkuva. He kuvailevat itseään ystävällisiksi, vastuuntuntoisiksi ja sosiaalisiksi. Trenditietoiset ovat nautinnonhaluisempia ja materialistisempia kuin nuoret keskimäärin. Heitä kiinnostaa ulkonäköön, pukeutumisen ja trendeihin liittyvät asiat. Asennemaailmaltaan trenditietoiset ovat melko perinteisiä ja turvallisuushakuisia. Useimmat haaveilevat avioliitosta ja omista lapsista. (Elämäntyyli-ryhmät 2010.) Shoppailu ja ajankuluttaminen ostoskeskuksissa kuuluu trenditietoisten suosikkiharrastuksiin. He käyttävät selvästi muita nuoria enemmän rahaa merkkivaatteisiin ja kenkiin. (Mikola 2010.)

Perinteisten elämäntyyliä korostuu turvallisuus. Erityisesti koti ja isänmaa ovat edelleen keskeisiä arvostuksen kohteita. Koti on perinteisten nuorten elämän keskus. Perinteiset eivät pyri johtavaan asemaan, vaan heidän onnellisuutensa kumpuaa lähipiiristä ja oman perheen parista. Turvallisuus nousee erittäin korkealle perinteisten nuorten arvojen hierarkiassa. (Elämäntyyli-ryhmät 2010.) Perinteiset suhtautuvat positiivisesti tulevaisuuteen ja uskovat omaan pärjäämiseensä. Kuluttamisessaan he suosivat perinteisiä arvoja ja karttavat riskejä. Rahaa he käyttävät maltillisesti musiikkiin, terveyteen, kotiin ja hyvinvointiin. (Mikola 2010.)

Syrjäänvetäytyville turvallisuus on tärkeä arvo. He pelaavat mieluummin varman päälle kuin ottavat riskejä. He eivät etsi jännitystä eivätkä seikkailua, vaan ovat onnellisempia tuttujen ja turvallisten asioiden parissa. (Elämäntyyliyhymät 2010.) Kiinnostuksen kohteina heillä ovat tietokoneet, Internet ja lukeminen. Syrjäänvetäytyvien kuluttaminen on ei-tiedostavaa ja järkiperaistä. He panostavat kuluttamisessaan tekniikkaan ja he tekevät ostopäätökset järkisyiden ja tarvittavuuden perusteella. (Mikola 2010.)

Maailmanparantajat ovat nuorten omatunto. He pyrkivät tekemään asioita, jotta maailmasta tulisi parempi paikka elää. Heidän kiinnostuksensa keskittyy kulttuuriin, taiteeseen ja musiikkiin. Suvaitsevaisuus on keskeinen arvo maailmanparantajien arvomaailmassa. He suhtautuvat maahanmuuttajiin ja seksuaalisiin vähemmistöihin selvästi myönteisemmin kuin muut nuoret. (Elämäntyyliyhymät 2010.) Maailmanparantajat pyrkivät luomaan elämäänsä merkityksellisyyttä toiminnan avulla. Heillä on suuri halu ilmaista itseään, hyödyntää kykyjään ja toteuttaa omassa itsessä piileviä mahdollisuuksia. Maailmanparantajien kulutusta määrittää tiedostavuus, ja he ovat hyvin kriittisiä kuluttamisessaan. He ostavat tuotteita vastuullisesti haluten näin tukea ostopäätöksillään kehitysyhteistyötä tai luonnonsuojelua, kunnioittaa immateriaalioikeuksia sekä vastustaa lapsityövoiman käyttöä. (Mikola 2010.)

Älykköjen arvomaailma on universalistinen, mutta heihin kuuluu myös markkinaliberaaliteja. Heidän arvomaailmaansa hallitsevat pehmeät arvot. Heitä kiinnostavat ihmiset niin lähipiirissä kuin sen ulkopuolellakin. Tärkeimpiä kiinnostuksen kohteita heillä ovat itsensä kehittäminen sekä älyllisten tietojen ja taitojen kartuttaminen. (Elämäntyyliyhymät 2010.) Älyköt suosivat kuluttamisessaan rationaalisia arvoja, ja he suhtautuvat erittäin kriittisesti siihen, mihin rahansa käyttävät. He haluavat tietää ja ottaa selvää tuotteista sekä yrityksistä, joista ostavat, tunteakseen tuotteiden riskit. (Mikola 2010.)

Kapinalliset elävät omalla tyylillään. Heitä eivät kiinnosta muiden mielipiteet tai yleiset ihanteet. He ovat uskollisia vain itselleen ja omalle elämäntyylilleen. Kapinallisuus ei tarkoita johonkin näkyvään alakulttuuriin kuten punkkareihin tai gooteihin kuulumista, vaan kyse on arvoista ja asenteista. (Elämäntyyliyhymät 2010.) Heidän suhtautumisensa perinteisiin järjestelmiin on varauksellista. Kapinalliset toteuttavat omaa elämäntyyliään välittämättä muiden mielipiteistä. Kuluttamisessaan kapinalliset ovat

impulsiivisia ja välinpitämättömiä, he ostavat sitä mikä juuri sillä hetkellä tuntuu mielekkäältä. (Mikola 2010.)

5 HYVINVOINTI JA ONNELLISUUS

5.1 Eräitä hyvinvoinnin teoreettisia kuvauksia

Hyvinvointitutkimuksia on tehty tarkastelemalla hyvinvointia sekä yksilön näkökulmasta että sosiologisesta näkökulmasta, jolloin tarkastellaan yksilön toimintaa yhteisön jäsenenä ja sosiaalisena toimijana. Hyvinvointitutkimuksiin voidaan ajatella kuuluvan myös elämänlaadun tutkimukset ja terveystutkimukset, sillä hyvinvointi, elämänlaatu ja terveys ovat toisiinsa sidoksissa olevia käsitteitä. Hyvinvointitutkimuksen moninaisuus edellyttääkin tutkijalta oman tutkimuskäsitteensä tarkkaa rajausta ja määrittelyä. (Konu 2002, 12.)

Hyvinvointia voidaan tarkastella hyvin monesta eri näkökulmasta. Hyvinvoinnilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi terveydentilaan, toiminnan autonomiaan, elämänhallintaan sekä toimeentuloon liittyvää hyvinvointia. Esimerkiksi velkaantumisongelmat, puutteet perustarpeiden tyydyttämisessä, stressioreiden kasaantuminen, heikoksi koettu terveydentila sekä puutteellisiksi koetut vaikutusmahdollisuudet omaa elämää kohtaan voivat heikentää hyvinvointia. (Marski 1996, 5.)

Hyvinvoinnin teoreettiset kuvaukset eroavat jonkin verran toisistaan, mutta useimmissa niissä ilmenee muutamia keskeisiä tekijöitä. Ollakseen hyvinvoiva yksilön on koettava elämänsä ainakin suurin piirtein oikeudenmukaiseksi ja järkeväksi, jotta hänen toivonsa tulevaisuuteen nähden säilyy. Yksilön on koettava elämänsä jollakin tapaa mielekkäänä. (Ojanen 2009, 20.) Tulevaisuuteen suuntautuminen on nuoruusiässä keskeistä, koska nuoren tulee tehdä realistisia valintoja tulevaisuuden elämän suhteen. Positiivinen tulevaisuuden kuva ja usko omien tavoitteiden saavuttamiseen ovat tärkeitä tekijöitä nuoren hyvinvoinnin kannalta. (Aalto-Kallio 2004,18.)

Hyvinvointiin katsotaan kuuluvaksi läheiset ihmissuhteet, sillä yksilön on vaikea selviytyä ilman tukea antavia ja vastavuoroisia ihmissuhteita. Useimmissa hyvinvoinnin jäsenyyksissä nostetaan esiin myös yksilön oma autonomia, eli hänen mahdollisuutensa päättää itseään koskevista asioista. Myös itsensä hyväksyminen nähdään hyvinvointia kuvaavana tekijänä, sillä itseään väheksyvä ihminen tuskin voi hyvin. Perusturval-

lisuus, fyysinen suoja sekä ravinto ovat hyvinvoinnin ehtoja, mutta hyvän ympäristön määrittäminen ei kuitenkaan ole yksiselitteistä. Yksilön hyvinvointiin vaikuttavat lisäksi ympäristön mahdollistama järkevä tekeminen ja mahdollisuus kokea itsensä tarpeelliseksi. (Ojanen 2009, 20–21.)

Hyvinvointi voidaan määritellä tarvekäsitteen avulla Erik Allardtin sosiologisen hyvinvointimallin mukaisesti. Voidaan sanoa, että hyvinvointi on tila, jossa ihmisellä on mahdollisuus saada keskeiset tarpeensa tyydyttyiksi. (Allardt 1976, 21). Nämä tarpeet on luokiteltu kolmeen perusluokkaan: elintaso (having), yhteisyysuhteet (loving) ja itsensä toteuttaminen (being). (Allardt 1976, 38.)

Elintaso käsittää ihmisen fysiologiset tarpeet. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki ihmiset tarvitsevat esimerkiksi ravintoa, nestettä, lämpöä, ilmaa ja perusmäärän turvallisuutta. Elintason osatekijät ovat ihmiselle välttämättömiä ja siksi hyvin perustavia hyvinvoinnin näkökulmasta. Alhainen elintaso vaikuttaa ihmiseen kokonaisvaltaisesti. Esimerkiksi kuolemanvaarassa olevat ihmiset unohtavat muut tarpeensa ja sietävät suuriakin puutteita selviytyäkseen hengissä. Elintason arvot ovatkin keskeisiä ja ensisijaisia hyvinvointianalyyseissä. Elintason voidaan ajatella olevan puutostarve, koska sillä on yleensä yläraja. Tarpeet nähdään tyydyttyiksi silloin, kun yläraja on saavutettu. Yläraja voi olla esimerkiksi kylläisyys tai terveys. Yhteisyysuhteilla sekä itsensä toteuttamisella taas ei usein ole mitään ylärajaa ja tästä syystä niitä kutsutaan kehitystarpeiksi. (Allardt 1976, 39–42.)

Yhteisyysuhteilla tarkoitetaan ihmisen tarvetta solmia sosiaalisia suhteita ja kuulua yhteisöihin, joissa toisistaan pitäminen ja välittäminen ilmaistaan. Yksilöillä on siis rakkauden ja hellien suhteiden tarve. Rakkaus ei tässä jaottelussa merkitse samaa kuin seksuaalisuus, jonka katsotaan kuuluvan fysiologisiin perustarpeisiin. Yhteisyysuhteet tuottavat teorian mukaan hyvinvointia silloin, kun ihminen sekä saa osakseen rakkautta, huolenpitoa ja on pidetty että puolestaan rakastaa, osoittaa muita kohtaan huolenpitoa ja pitää muista. Hyvinvointianalyyseissä tärkeää on ottaa huomioon sekä rakkauden vastaanottava että antava puoli. (Allardt 1976, 42–43.)

Allardtin mukaan itsensä toteuttaminen on hyvinvoinnin tärkeä osa. Itsensä toteuttamisella tarkoitetaan yksilön tarvetta kehittää persoonallisuuttaan ja integroitua yhteiskuntaan. Itsensä toteuttamisen positiivinen puoli tarkoittaa henkilökohtaista kehittymistä, kun taas negatiivinen näkökulma on yksilön syrjäytymistä ja vieraantumista yh-

teisöstä. Itsensä toteuttaminen on jaettu osatekijöihin, jotka ovat korvaamattomuus, status, tekeminen sekä yksilön mahdollisuus poliittiseen osallistumiseen. Korvaamattomuus tarkoittaa sitä, että yksilöä pidetään ainutlaatuisena persoonana. Status merkitsee sitä, että yksilöä saa arvostusta. Tekemisellä viitataan yksilön mahdollisuuksiin harrastaa ja vapaa-ajan viettoon. (Konu 2002.)

Itsensä toteuttamista voidaan mitata esimerkiksi sen perusteella, voiko yksilö osallistua itseään ja omaa elämäänsä koskeviin päätöksiin tai onko hänellä mahdollisuuksia mielekkääseen työhön ja vapaa-ajan toimintaan (Konu 2002). Arvoluokkana itsensä toteuttaminen on laaja ja sitä on vaikea mitata. Itsensä toteuttamista ei voida mitata tarkastelemalla yksilön saavutuksia tai tekoja, sillä osa ihmisistä ja kulttuureista pyrkii toteuttamaan itseään saavutusten avulla, toiset taas eivät. (Allardt 1976, 46.) Myöhemmissä kirjoituksissaan Allardt (1998, 1999) on selittänyt itsensä toteuttamisen tarpeen sosiaalisen identiteetin omaamisen tarpeeksi. Tällä tarkoitetaan yksilön tarvetta muodostaa minäkuva ja elää tämän minäkuvan mukaisesti. (Konu 2002.)

Erik Allardt (1989) korostaa, että hyvinvoinnin indikaattoriksi tarvitaan sekä objektiivisiä että subjektiivisiä määrittelyjä. Objektiivisillä määrittelyillä tarkoitetaan ulkopuolisen havaintoja kyseisistä asioista, kun taas subjektiiviset ovat yksilön itsensä esittämiä mielipiteitä ja havaintoja omasta hyvinvoinnistaan. (Konu 2002.)

5.2 Subjektiivinen hyvinvointi

Nuorten subjektiivinen hyvinvointi heidän sosiaalisissa konteksteissaan (opinnäytetyön tekijän suomennos) on englanninkielinen pro gradu -tutkimus. Tutkimus on tehty Tampereen yliopistossa terveystieteiden maisterin tutkintona. (Joronen 2005, 1–2.) Tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa nuorten hyvinvoinnista ja siihen liittyvistä tekijöistä nuorten kokemana sekä ymmärtää paremmin perheen vaikutusta nuorten hyvinvoinnin kokemisessa, kaverisuhteissa ja koulunkäynnissä. Näitä tutkitaan nuorten omien hyvinvointikokemusten kautta ja peilattiin heidän toteutuneiden arvojensa, perhedynamiikkansa, terveyskäyttäytymisensä ja koulutyytyväisyytensä näkökulmista. (Joronen 2005, 88.)

Tutkimus toteutettiin kahdessa osassa. Ensimmäisessä osassa tehtiin tutkimuslomake 245 henkilön otokselle. He olivat 12–17-vuotiaita nuoria. Lisäksi 239 heidän vanhempansa osallistui kyselyyn. Toisessa osassa haastateltiin niitä 19 nuorta, jotka ilmoitti-

vat halustaan osallistua tutkimuslomakkeen jatkohaastatteluun. Tutkimus osoitti, että valtaosa nuorista oli tyytyväisiä elämäänsä. Huomattavaa oli, että joka kymmenes nuori ei kokenut elämän iloa, mikä useimmiten selittyi sisäisellä pahalla ololla ja kehoilla perhesuhteilla. (Joronen 2005, 88.)

Kun nuoret olivat elämäänsä tyytyväisiä ja voivat hyvin, syinä olivat vahva itsetunto, sisäinen tasapaino, turvalliset perhesuhteet, huumori elämänvoimana, tyytyväisyys painoon ja kouluun sekä itse koettu hyvä terveys. Nuoret olivat tutkimuksen mukaan tyytyväisiä perheessään sen rakastavaan ilmapiiriin, perheen toiminnalliseen tukeen ja avoimeen kommunikaatioon. Lisäksi tutkimustulokset osoittivat, että hyvinvointia nuorelle toi se, että nuori koki olevansa perheessään tärkeä. (Joronen 2005, 88–89.)

Negatiivisina asioina nuoret kokivat perheenjäsentensä väliset ristiriidat, vanhempiensa avioeron, perheenjäsenensä sairaudet tai kuoleman ja liiallisen riippuvuuden tunteen. Ristiriitoja perheen ja nuorten välillä aiheuttivat luvattomat poissaolot koulusta, huono koulumenestys, rahankäyttö ja kodin sääntöjen rikkominen. (Joronen 2005, 89.)

Nuorten ja heidän vanhempiensa käsitykset perhedynamiikasta erosivat huomattavasti toisistaan. Vanhemmat arvioivat yleensä perheensä toimintaa paremmaksi kuin nuoret. Tutkimuksessa tuli myös ilmi, että nuorten kokema perheen pysyvyys ja yhteenkuuluvuus olivat vahvasti yhteydessä heidän elämäntyytyväisyyteensä, kun taas tunne perheen hajaannuksesta yhdistyi nuorten pahan olon kokemuksiin. Perhe nähtiin mahdollistajana, keskustelijana, tukijana, mutta myös rajoittajana ja pakottajana. Nuoret kokivat kaikki nämä perheen roolit kuitenkin tarpeellisina. (Joronen 2005, 89.)

5.3 Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys

Suomen akatemian hallituksen tutkimus Lasten ja Nuorten hyvinvointi ja terveystutkimus (SKIDI-KIDS) pohjaa tutkimusta siihen olettamukseen, että hyvinvointiin ja terveyteen liittyvät arvot ja asenteet, elintavat, käyttäytymismallit ja niihin vaikuttavat tekijät omaksutaan lapsuusvuosien aikana. Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveystutkimus on Suomen akatemian hallituksen 8,5 miljoonalla eurolla rahoittama tutkimusohjelma, joka on parhaillaan käynnissä. Tutkimus sai rahoituksen vuonna 2009. Tutkimusohjelma toteutetaan nelivuotisena, jolloin se ajoittuu pääosin vuosille 2010–2013. (Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys 2010–2013, 2.)

Tutkimustarve perustuu siihen olettamukseen, että lasten elämänpiirit ja yhteisöt poikkeavat suuresti siitä, mitä ne ovat olleet edellisillä sukupolvilla. Tutkimus pohjautuu UNICEFin ja EU:n tekemiin raportteihin, joissa vertaillaan lasten ja nuorten hyvinvointia rikkaissa maissa. Näiden raporttien mukaan Suomi sijoittui vertailussa huonompien maiden joukkoon lasten riskikäyttäytymisen, ruokatottumusten, fyysisen aktiivisuuden määrän sekä painon kehityksen suhteen. Hälyttäviä tuloksia tutkimuksessa saatiin myös perhe- ja ystävyysuhteiden sekä kouluviihtyvyyden kielteisestä kehityksestä. Suomessa on viitteitä lasten ja nuorten eriarvoistumisen lisääntymisestä. Kasvava joukko lapsista ja nuorista on vaarassa jäädä ilman tasapainoista sekä tyydyttävää lapsuutta. Tämä taas vaikuttaa heidän mahdollisuuksiinsa tavoitella hyvää elämänlaatua aikuisena. Samalla heillä on riski jäädä myös ammattiin valmentavan koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle sekä syrjäytyä yhteiskunnasta. (Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys 2010–2013, 2–3.)

Hyvinvointiin ja terveyteen liittyviin arvoihin ja asenteisiin, elintapoihin, käyttäytymismalleihin ja niihin vaikuttaviin tekijöihin voidaan vaikuttaa taloudellisen hyvinvoinnin vahvistuttua. Taloudellisen hyvinvoinnin vahvistuminen lisää nykyaikana mahdollisuuksia ottaa huomioon lasten ja nuorten määrittelemät tarpeet hyvinvoinnin suhteen. Tarkoituksena on tukea lasten myönteistä kehitystä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden kokonaisvaltaista tutkimista. (Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys 2010–2013, 3–4.)

5.4 Eräitä onnellisuuden teoreettisia kuvauksia

Onni ja onnellisuus tarkoittavat Allardtin (1976, 32) mukaan yksilön subjektiivista kokemusta eli yksilöt itse määrittelevät, kuinka onnellisiksi kokevat tai tuntevat itsensä. Hyvinvoinnin ja onnellisuuden erottaa se, että hyvinvointia voidaan määritellä myös objektiivisesti. Ihmiset voivat Allardtin mukaan olla epätietoisia tarpeistaan ja tätä kautta hyvinvoinnistaan, mutta jokainen on oman onnensa paras arvioija.

Ojasen (2009, 32) mukaan onnellisuuteen liittyvät kuitenkin sekä ulkoiset että yksilön sisäiset tekijät. Viime vuosina on korostettu yksilökeskeisen kulttuurin hengen mukaisesti yksilön sisäisten tekijöiden, kuten asenteiden ja tulkintojen merkitystä onnellisuudelle. Ulkoisten tekijöiden merkitystä ei voida kuitenkaan kiistää. Ulkoiset tekijät korostuvat etenkin silloin, jos yksilö joutuu elämään puutteessa, on esimerkiksi pientuloinen, työtön tai elää kehnossa elinympäristössä.

Persoonallisuuden piirteistä sosiaalisuus, tasapainoisuus, miellyttävyys ja vastuullisuus ovat yhteydessä yksilön onnellisuuteen. Lisäksi myönteinen kuva itsestä, optimismi, elämäntavoilla ja toiveikkaus ovat ominaisuuksia, joiden nähdään kuvaavan onnellista ihmistä. Tutkimusten mukaan onnellisuutta ja hyvinvointia lisäävät myös uskonnollisuus, arvot sekä usko ihmisten hyvántahtoisuuteen. Koetulla terveydentilalla ja terveillä elämäntavoilla on lisäksi vaikutusta siihen, kuinka onnelliseksi yksilö kokee itsensä. Huomionarvoista on, ettei lääkärin arvioima terveydentila vaikuta yksilön onnellisuuteen yhtä vahvasti kuin itse arvioitu. Yksilöiden taustatekijöillä, kuten sukupuolella, iällä, asuinpaikalla sekä koulutuksella on vain viitteellisiä yhteyksiä onnellisuuteen. (Ojanen 2009, 32.)

Hyvinvointi on pysyvämpää kuin onnellisuus. Onnellisuuteen liittyy hetkellisyys ja katoavaisuus. Myös hyvinvointi voi tuki muuttua, mutta tällöin voidaan nimetä erityisiä ja ulkoisia syitä hyvinvoinnin muutokseen. Hyvinvoinnin arvioinnissa otetaan huomioon hyvinvoinnin vaikutukset ja syyt, mutta onnellisuuden arvioinnissa vaikutukset ja syyt eivät ole tärkeitä. (Allardt 1976, 33.) Onnellisuuden tunteen syyt vaihtelevat yksilöittäin. Jotkut ovat esimerkiksi onnellisia mietiskellessään ja levätessään toisten tuntiessa itsensä onnellisiksi voimakkaan rasituksen hetkellä. (Allardt 1976, 34.)

Hyvinvoinnin ja onnellisuuden tutkiminen eroavat Allardtin mukaan toisistaan. Hyvinvointia tutkitaan havainnoimalla todellisia olosuhteita ja ihmissuhteita, jotka voidaan objektiivisesti havaita. Onnellisuutta taas tutkitaan selvittämällä subjektiivisia tunteita sekä asenteita. (Allardt 1976, 35.)

6 HYVINVOINTI PÄÄKAUPUNKISEUDULLA

Pääkaupunkiseudun sosiaaliosaamiskeskus (SOCCA) aloitti hyvinvointitutkimuksen vuonna 2008 Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten alueella. Tutkimuksen kohteena olivat huono- ja hyväosaisten kokemukset suurkaupungin näkökulmasta. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla on lisääntynyt ihmisten väestöllinen eriytyminen kuten se, että huono-osaiset ovat kasautuneet tietyille alueille. Lähtökohtana oli tutkia pääkaupunkiseudulla asuvien ihmisten hyvinvoinnin tilaa ja kehitystä kuntalaisen subjektiivisesta näkökulmasta. Tutkimus tehtiin kahdessa osassa, joista ensimmäinen osa, laaja kyselytutkimus tehtiin vuonna 2008 mainittujen kuntien asukkaille. Sillä kerättiin kokonaisvaltaista tietoa kuntalaisten subjektiivisesta hyvinvoinnista sekä sen teki-

jöistä. Vastausprosentti oli 41 prosenttia. Kyselyn teemoja olivat asuminen, terveys, työelämä, taloudellinen tilanne ja arjen kokemukset. Aukkailta kysyttiin miten he kokivat hyvin- tai pahoinvointinsa ja kuinka se näkyi heidän päivittäisessä elämässään. Lisäksi kysyttiin millaisia odotuksia ihmisillä on heidän elämänsä suhteen ja miten he kykenivät vaikuttamaan elämäänsä. Tutkimuksen toinen osa tehtiin haastatteluina vuonna 2009, jolloin keskityttiin alueen 18–25-vuotiaiden kokemuksiin hyvin- ja pahoinvoinnistaan. (Turunen ym. 2010.)

Tutkimuksesta kävi ilmi, että voimavaroja hyvinvointiin elämässä ammentettiin ihmissuhteista, kiireettömyydestä ja viihtyisästä asumisesta. Hyvinvointia lisäsivät myös hyvin toimivat ja riittävät palvelut sekä niiden saavuttamisen helppous. Integroitumista yhteiskuntaan ja omaan asuinympäristöön osoitti halu olla suunnittelemassa omaa kaupunkikuvaa ja sen palveluita tai ainakin mielipide siitä, että kuntalaisten ääni halettiin kuuluviin asiassa. Myös kysytyt arjen ilot ja harmit koskivat tulosten mukaan asuinympäristön kehittämistä. Luonnon merkitys korostui pääkaupunkiseudun asukkaille. Vastajat kokivat pienten rauhoittumishetkien olleen suuressa merkityksessä hyvinvoinnille. (Turunen ym. 2010.)

Suurin hyvinvoinnin tekijä olivat läheiset ihmiset ja ihmissuhteet, etenkin ne, jotka liittyivät omaan perheeseen, ystäviin, harrastepiireihin ja työkavereihin. Tärkeiksi koettiin myös paikat, joissa olisi mahdollista kohdata ihmisiä sekä niiden kehittäminen. Hyvinvointia koettiin saatavan myös mielekkästä tekemisestä, osallistumisesta, osallistumisen riemusta ja taiteista. Sosiaalista eheyttä koettiin saatavan kunnallisista palveluista kuten kirjastoista, jotka toimivat samalla myös kohtaamispaikkoina. Arjen riemuina koettiin työ ja siellä menestyminen. (Turunen ym. 2010.)

Pahoinvointia taas koettiin aiheutuvan ympäristön tuottamista harmeista kuten melusta, yleisestä sotkusta ja likaisuudesta. Arjessa pahoinvointia tuottivat myös rikollisuus ja ilkivalta sekä erilaiset ihmisryhmät kuten juopot. Hankalaksi koettiin lisäksi työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen. Pääkaupunkiseudun asukkaat kokivat itsensä yksinäisiksi ja väsyneiksi. Lisäksi arkeen harmia toi kiire ja stressi sekä ihmishuononasiat (Turunen ym. 2010.)

Pääkaupunkiseudun hyvinvointitutkimuksen tuloksista ilmeni sekä hyvinvoinnin että pahoinvoinnin ilmiöitä jokaisen käsitellyn teeman osalta. Subjekttiivisen kokemuksen merkitys hyvinvoinnin tason määrittäjänä korostui, sillä vaikka objektiivisin mittarein

olisi näyttäneekin siltä, että asiat ovat hyvin, koetun hyvinvoinnin tila saattoi olla paljon huonompi. (Turunen ym. 2010.)

7 HYVINVOINTI KYMENLAAKSOSSA

Kymenlaakso on noin 182 000 asukkaan maakunta Kaakkois-Suomessa (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2010). Vuoden 2009 alussa Kymenlaaksossa sijaitsevat Anjalankosken, Kuusankosken ja Kouvolan kaupungit sekä Elimäen, Jaalan ja Valkealan kunnat yhdistyivät uudeksi Kouvolan kaupungiksi (Lamminmäki 2008). Kuntaliitoksen myötä Kymenlaakson muodostavat nykyisin seitsemän kuntaa: Kotka, Hamina, Kouvola, Miehikkälä, Pyhtää, Virolahti ja Iitti (Kymi kutsuu 2010). Maakunta koostuu kahdesta seutukunnasta, Kotka-Haminan seutukunnasta ja Kouvolan seutukunnasta, jotka muodostavat alueen toiminnalliset keskuksset (Kymenlaakson maakuntaohjelma 2007–2010, 7).

Kymenlaakso oli vuonna 2004 maamme viidenneksi tiheimmin asuttu maakunta, ja se oli myös maan keskiarvoa tiheimmin asuttua aluetta (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2010). Lisäksi Kymenlaakso on kaupungistunut useimpia maakuntia selvemmin. Kymenlaakso on alueeltaan kompakti ja etäisyydet maakunnan eri osista sen pääkeskuksiin ovatkin kohtuullisen lyhyet. Myös etäisyys pääkaupunkiseudulle ja Pietarin alueelle on lyhyt. (Kymenlaakson maakuntaohjelma 2007–2010, 7.)

Kymenlaakso on aiemmin ollut maamme tärkein paperiteollisuuden tuotantoalue, sillä viidennes maan tuotannosta on syntynyt Kymenlaaksossa (Välinoro 2004). Vuonna 2006 lakkautettiin uuden Kouvolan alueella UPM:n Voikkaan tehdas. (Niemi 2006) Lisäksi lopetettiin Summan tehdas Haminassa ja suljettiin Anjalan paperikone (Ala-Kiiskilä 2007). Tehtaiden lakkauttaminen ja paperikoneiden sulkeminen hävitti metsäteollisuudesta työpaikkoja Kymenlaaksossa eniten koko maassa vuosina 2006–2008. Massa- ja paperiteollisuudesta hävinneiden työpaikkojen vaikutus Kymenlaakson työllisyyteen oli yli kolme prosenttia. (Saarinen 2009.)

Kymenlaakson väkiluku on vähentynyt tasaisesti koko 2000-luvun ajan. Vuoden 2009 jälkeen Kymenlaaksossa oli 182 413 asukasta. Väestömäärä on ollut laskussa ikärakenteen ja muuttotappioiden vuoksi. Vähennemä on vaihdellut Kymenlaaksossa vuosittain noin 100–1000 asukkaan välillä. Väkiluvun kokonaisvähennys oli korkeimmillaan vuonna 2008, jolloin asukasluku pieneni 785 asukasta vuodessa. Vuonna 2009

laskusuhdanne tasoittui, mutta maakunnan luonnollinen väestönkasvu on ollut negatiivista viime vuosina. Keskimäärin väestö on vähentynyt 550 henkilöllä vuodessa. Maahanmuuttajat ovat nostaneet väestön kehitystä, koska heidän osuutensa lisäsi väkilukua vuonna 2008 Kymenlaaksossa 933 henkilöllä. (Väestö 2010.)

Työttömyysaste on Kymenlaaksossa ollut muun maan keskiarvoa korkeampi ainakin vuodesta 1991 vuoteen 2008. Vuonna 2008 koko maan työttömyysaste oli 7,8 prosenttia, kun vastaava luku Kymenlaaksossa oli 10,1 prosenttia. (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2010.) Myös nuorisotyöttömyys 15–24-vuotiaasta työvoimasta on ainakin vuodesta 1991 vuoteen 2008 ollut Kymenlaaksossa muun maan keskiarvoa korkeampaa. Vuonna 2009 nuorisotyöttömyysaste koko maassa oli 8,4 prosenttia, kun taas Kymenlaaksossa vastaava luku oli 12,1 prosenttia. (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2010.)

Kymenlaaksossa alkoholin osto on ollut muun maan keskiarvoa korkeampaa ainakin vuodesta 1990 vuoteen 2009 lukuun ottamatta vuosia 1995 ja 2000. Vuonna 2009 alkoholin myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina oli Kymenlaaksossa 8,8 litraa vastaavan luvun ollessa koko maassa keskimäärin 8,3 litraa. (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2010.)

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset 1000 asukasta kohti ovat Kymenlaaksossa olleet muun maan keskiarvoa vähäisempiä ainakin vuodesta 1996 vuoteen 2009. Vuonna 2009 koko maan keskiarvo oli 6,7 henkeen tai terveyteen kohdistunutta rikosta 1000 asukasta kohti. Vastaava luku Kymenlaaksossa oli 5,3 henkeen tai terveyteen kohdistunutta rikosta 1000 asukasta kohti. (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2010.)

Vuoden 2006 PYLL-indeksin (Potential Years of Life Lost suom. Menetetyn elinvuodet -indeksi) mukaan Kymenlaaksossa menetettiin itsemurhien takia elinvuosia enemmän kuin maassa keskimäärin. Sukupuolierot näkyivät itsemurhatilastoissa kuitenkin siten, että miesten itsemurhia oli enemmän kuin maassa keskimäärin, naisten itsemurhia taas vähemmän. (Kymenlaakson terveyden edistämisen suunnitelma vuosille 2008–2011, 6.)

Kymenlaakson koulutusmahdollisuudet ovat moninaiset. Esimerkiksi Kouvolassa ammattikoulutusta tarjoaa Kouvolan seudun ammattiopisto, jossa on mahdollista

opiskella lähes neljäkymmentä eri perustutkintoa seitsemältä koulutusalueelta. Lisäksi Kouvolan seudun ammattiopisto tarjoaa erityisopetusta, ohjaavaa ja valmistavaa koulutusta, aikuiskoulutusta sekä oppisopimuskoulutusta. (Koulutustarjonta 2010.) Kotkan ja Haminan alueella ammatillista koulutusta tarjoaa Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto. Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto järjestää ammatillista peruskoulutusta 24 ammatilliseen perustutkintoon, talouskouluopetusta, maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta sekä valmentavaa ja ohjaavaa koulutusta. (Ekamin koulutustarjonta 2010.) Kymenlaakson ammattikorkeakoulu Kouvolassa ja Kotkassa tarjoaa tutkintoon johtavaa koulutusta viidellä eri koulutusalueella. Ammattikorkeakoulututkintojen lisäksi tarjolla on myös ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja, muuntokoulutusta, avoin ammattikorkeakoulu, täydennys- ja jatkokoulutusta, erikoistumisopintoja, verkko-opintoja sekä kieliopintoja. (Koulutus 2010.) Kymenlaaksossa ei ole omaa yliopistoa (Yliopistot ja yhteistyöverkostot 2010).

Kymenlaaksossa aloitettiin vuonna 2007 Nupit Kaakkoon! -hanke. Hanke aloitettiin Kotkan kaupungin nuorisotoimen johdosta, joka myös hallinnoi seudullista nuorisotyön hanketta. Hanke on kestänyt vuodesta 2007 ja se päättyy vuonna 2010. Hankkeella on jatkohanke nimeltään Nupit Kaakkoon - Osaava Kaakonkulma. Hanke on ajoitettu vuosille 2010–2013, ja hankkeen toteutusta hallinnoi Lappeenrannan nuorisotoimi. (Nupit Kaakkoon! -hanke 2010.)

Nupit Kaakkoon! -hankkeen tarkoituksena on parantaa ja kehittää seudullisia ja maakunnallisia nuorisopalveluita. Hankkeella halutaan vetää kymenlaaksolaisten päättäjiä huomio nuoriin ja heidän asemaansa sekä sen kehittämiseen. Tällä tavalla halutaan myös kehittää alueen vetovoimaisuutta nuorison kannalta. Tavoitteena on antaa tukea kunnalliselle nuorisotyölle ja saada tietoa Kymenlaakson nuorisopalveluiden vaikuttavuudesta. Hanke laajeni vuosina 2008–2009 ja nyt siinä oli mukana valtaosa Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan kunnista. (Nupit Kaakkoon! -hanke 2010.)

Nupit Kaakkoon! -hankkeella kerätään tietoa siitä, mitä nuoret ajattelevat asuinkunnastaan, koulutus- ja työllisyysasioista, toimeentulosta, henkisestä hyvinvoinnista, vapaa-ajanvietosta, osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista sekä tulevaisuudesta. Kotkassa kysely toteutettiin nuorisobarometrinä, johon osallistui kaikki Etelä-Kymenlaakson kunnat, iältään nuoret olivat 19–25-vuotiaita. Etelä-Karjalassa suoritettiin nuorten elinolojen ja palvelujärjestelmän verkostoarviointi, johon osallistui 9

luokkien oppilaita ja 16–19-vuotiaita nuoria. Kouvolan alueella toteutettiin nuorisokysely, jonka kohderyhmänä olivat 13–18-vuotiaat nuoret. (Nupit Kaakkoon! -hanke 2010.)

Nuorten vastauksista käy hyvin ilmi Kymenlaakson viihtyvyyteen vaikuttavia asioita ja kehittämismahdollisuuksia. Kymenlaakson viihtyvyyteen eniten vaikuttivat perhe ja ystävät. Nuoret vastasivat perheen olevan heille tärkein tekijä siihen, miksi he asuivat vielä Kymenlaaksossa. Viihtyvyyteen vaikuttivat myös hyvät kulkuyhteydet ja luonto, etenkin Kotkassa meri vaikutti etenkin yli 18-vuotiaiden nuorten viihtyvyyteen positiivisesti. Nuoret olivat myös tyytyväisiä kouluihin ja opiskelumahdollisuuksiin. Kuitenkin nuoria huolestutti työllistyminen opiskelujen loputtua. Kotkan ja Kouvolan nuoret pitivät työllistymismahdollisuuksiaan asuinalueella heikkoina. Merkittävää oli myös se, että peruskoulussa olevista nuorista joka viidennellä ei ollut tulevaisuuden suunnitelmia tai toiveita opiskelun suhteen. (Kotkan nuorisobarometri 2008, 9–20; Kouvolan nuorisokysely 2009, 8–14.)

Tyytymättömiä nuoret olivat omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa ja kuulluksi tulemiseen. Tärkeimmiksi vaikutuskanavikseen nuoret kokivat omat nettisivustonsa ja koulujen oppilaskunnat. (Kotkan nuorisobarometri 2008, 30; Kouvolan nuorisokysely 2009, 26.) Liki puolet Kouvolassa asuvista nuorista ei uskonut omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa (Kouvolan nuorisokysely 2009, 25). Opiskelijat olivat tyytymättömiä työnsaantimahdollisuuksiinsa tulevaisuudessa, sillä he eivät uskoneet työllistyvänsä nykyiselle asuinalueelleen. Tämän takia Kotkan alueen vastaajista puolet suunnitteli poismuuttoa. Kymmenen vuoden sisällä poismuuttoa suunnitteli vastaajista 10 prosenttia. (Kotkan nuorisobarometri 2008, 13.) Kouvolan alueella liki 71 prosenttia opiskelijoista ja puolet peruskoululaisista uskoi asuvansa muualla tulevaisuudessa (Kouvolan nuorisokysely 2009, 35).

Nuoret saivat antaa kehitysehdotuksia Kymenlaakson alueelle. Erityisesti nuoret toivoivat nuorisopalvelujen kehittämistä. Nuoret toivoivat saavansa enemmän paikkoja, joissa viettää vapaa-aikaansa kavereiden kanssa. Lisäksi nuoret toivoivat lisää harrastusmahdollisuuksia. (Kotkan nuorisobarometri 2008, 13; Kouvolan nuorisokysely 2009, 20.) Nuoret halusivat myös lisää vaikutusmahdollisuuksia. Esimerkiksi koulujen lakkauttamispäätöksissä nuoret kokivat, ettei heitä kuunneltu lainkaan. (Kouvolan nuorisokysely 2009, 25.)

Nuorten hyvinvointi Kymenlaaksossa 2002–2006–tutkimuksessa kerrotaan, että Suomessa tehdään joka toinen vuosi kouluterveyskysely, johon osallistuu kuntia ympäri Suomea. Kyselyt tehdään aina samoissa kouluissa ja samoilla lomakkeilla. Aika ja menetelmät ovat samat, jotta tieto olisi mahdollisimman vertailukelpoista. Kyselyt tehdään yleensä opettajan ohjaamassa luokkakyselyssä. Kouluterveyskyselyn avulla halutaan saada tietoa nuorten koulu- ja elintavoista, terveydestä, terveysosaamisesta, terveystottumuksista ja oppilashuollosta. Kyselyistä saadut tiedot menevät koulujen ja kuntien käyttöön. (Luopa, Pietikäinen, Puusniekka, Jokela & Sinkkonen 2006, 3.)

Kysely on teetetty vuodesta 1996 lähtien ja se oli suunnattu peruskoulun 8 ja 9-luokkalaisille sekä lukion toisen vuosikurssin opiskelijoille. Vuodesta 1999 lähtien mukaan otettiin myös lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat. Kyselyyn on osallistunut kaiken kaikkiaan 400 kuntaa ja vuonna 2006 siihen osallistui 148 kuntaa. Kunnat olivat Etelä- Suomen, Itä- Suomen ja Lapin läänistä. Osallistuneita oppilaita on noin 46 000 – 88 000. Kymenlaakson kunnista Kotkan seutu on osallistunut kyselyyn vuosina 1997 ja 1999. Anjalankoski, Iitti ja Virolahti osallistuivat vuonna 2000. Kymenlaakson kunnat ovat osallistuneet kattavasti kyselyyn vuodesta 2002 lähtien. Peruskoulussa vastanneita on keskimäärin 3285–3459 ja lukiossa osallistujia on 1583–1680. (Luopa ym. 2006, 3.)

Tutkimuksen tuloksista ilmenee nuorten elinoloissa tapahtuneen myönteisiä muutoksia, sillä vanhempien tupakanpolto oli vähentynyt ja vanhemmat myös tiesivät paremmin nuorten viikonloppunviettopaikat kuin aikaisemmin. Nuorten tekemien toistuvien rikkeiden osuus oli pienentynyt merkittävästi etenkin pojilla. Nuorten kokemukset fyysisestä uhasta olivat myös vähentyneet. Keskimäärin nämä muutokset olivat myönteisempiä Kymenlaaksossa kuin muualla Etelä-Suomessa. Kielteisiä asioita olivat nuorten kokemukset läheisten ystävien puutteesta. Etenkin lukiolaistytöt kokivat, ettei heillä ollut läheisiä ystäviä. Kymenlaaksossa vanhempien työttömyys oli myös yleisempää kuin muualla Etelä-Suomessa. (Luopa ym. 2006, 4–5.)

Nuorten kokemukset kouluoloista olivat myös hieman parantuneet. Useat nuoret pitivät koulunkäynnistä ja koulun työmäärä koettiin pienempänä etenkin lukiolaisten keskuudessa. Myös kouluntehtävien kanssa apua tarvitsevien määrä oli vähentynyt 14 prosentista 11 prosenttiin. Fyysiset työolot jakoivat nuorten mielipiteitä. Lukiolaiset ilmoittivat työolojen parantuneet, mutta yläluokkalaisten mielestä työolot olivat huo-

not. Nuorten kuulluksi tuleminen oli huonompaa Kymenlaaksossa kuin muualla Etelä-Suomessa. Koulukiusaaminen oli nuorten mukaan lisääntynyt ja se oli Kymenlaaksossa yleisempää. (Luopa ym. 2006, 6–7.)

Kokemukset terveydentilasta olivat parantuneet, sillä huonoksi terveyden tilansa koki 18 prosenttia, kun aikaisemmin terveydentilansa oli kokenut huonoksi 21 prosenttia. Terveystottumuksissa oli tapahtunut myönteisiä muutoksia, esimerkiksi nuorten tupakointi on vähentynyt yläluokilla 22 prosentista 16 prosenttiin ja lukiolaisilla 16 prosentista 10 prosenttiin neljässä vuodessa. Humalajuominen ja huumekokeilut olivat myös vähentyneet. Terveysosaaminen oli kuitenkin puutteellista, koska joka neljäs nuori ilmoitti, etteivät terveystiedon aiheet kiinnostaneet heitä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että joka viidennellä yläluokkalaisista oli huonot tiedot seksuaaliterveydestä. Kouluterveydenhuollon nuoret kokivat vaikeaksi, koska heidän mielestään terveydenhoitajalle tai koululääkärille oli vaikea päästä. Yläluokkalaisista joka viides ja lukiolaisista joka neljäs koki, etteivät he saa apua kouluterveydenhuollosta henkilökohtaisiin asioihin. (Luopa ym. 2006, 10.)

8 LAPSUUS JA NUORUUS

Tässä tutkimuksessa nuorella tarkoitetaan 15–29-vuotiaita nuoria ja nuoria aikuisia. Nuorisolaissa (1.3.2006 voimaan astunut) nuori määritellään alle 29-vuotiaaksi (Nuorisolaki 27.1.2006/72). Tämä elämänvaihe ajoittuu myöhäislapsuuden ja varhaisaikuisuuden välimaastoon. Taloudelliset ja sosiaaliset muutokset teollistuneissa maissa ovat pitkittäneet nuoruutta ja riippuvuutta vanhemmista. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 160–161.)

Martikainen määrittelee nuoren aikuisuuden elämänvaiheeksi, jolloin elämän vastuut muuttuvat todellisuudeksi. Vastuilla tarkoitetaan työelämään, parisuhteeseen, lasten kasvatukseen ja asuntolainasta selviämiseen liittyviä vastuita ja ongelmia. Martikaisen mukaan yksilön itselleen asettamia elämän tavoitteita ovat vakituinen parisuhde, lapset, oma asunto ja kiinnostava työ. Joka tapauksessa jokainen yksilö asettaa aikuisuudelleen omat yksilölliset tavoitteet. (Martikainen 2009, 9–10.)

Nuoruus on silta lapsuudesta aikuisuuteen, ja nuoruuden haasteita ovat esimerkiksi seksuaalisuuden haltuun saaminen, yksilöllisen identiteetin vakiinnuttaminen, vanhempien vaikutuspiiristä irtautuminen sekä aikuisen velvollisuuksien hyväksyminen.

Nuori muuttuu, ja hänellä on mahdollisuus tuon muutoksen kautta korjata lapsuutensa ratkaisemattomia ongelmia. Nuoruusvuodet määritellään kuuluvan ikävuosien 10–22 välille (Vuorinen 1998, 199, 201). Toisaalta nykyinen kehitys näyttää siltä, että nuoruus pidentyy. Nuoruuden keskeisten kehitystehtävien, kuten sukupuoli-identiteetin omaksuminen, ja suhteiden luominen toiseen sukupuoleen, koulutuksen hankkiminen ja valmistautuminen työelämään ja perhe-elämään sekä ideologian muodostaminen, saavuttaminen on siirtynyt myöhemmäksi kuin aikaisemmin. Jopa keski-ikäisten yksilöiden kehitys saattaa työelämän ja perheen perustamisen osalta olla vakiintumattomassa vaiheessa. (Nurmi ym. 2006, 124–125, 131.)

Nuoruutta on aikaisemmin kuvattu kriisiksi ja aikuisiin kohdistuvan kapinan vaiheeksi. (Jarasto & Sinervo 1999, 11–12.) Monille nuorille kamppailu on todellisuutta ja arkipäivää. Jo vuonna 1997 ilmestyneessä Risto Vuorisen tutkimuksessa kuitenkin todetaan nuoruusiän kuohunnan ilmenevän yksilöllisesti, jopa eri nuorilla vastakkaisin tavoin. Toinen vetäytyy, toinen näyttää tunteensa ulospäin. (Vuorinen 1997, 201, 205–206.) Uudempi tutkimus osoittaa, että suurin osa nuorista ei käy läpi minkäänlaista kriisiä. Nuoren kehitys on jatkuvaa, asteittaista ja jopa ennustettavaa. Nuoren psyykinen kehitys käynnistyy ja etenee neljän kokonaisuuden kautta ja avulla. Nämä kokonaisuudet ovat fysiologiset muutokset ja kypsymisen, ajattelutaitojen kehittyminen, sosiaalisen kentän laajentuminen ja sosiaalis-kulttuurisen ympäristön muutokset. Näiden avulla nuori takoo uuden minän. Uudessa minässä ovat mukana lapsuuden minäelämykset ja identifikaatiot järjestettyinä uudeksi synteetiksi. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 26; Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 124, 126.)

Nuoruusiän aikana selviää ”Kuka minä olen?” ja ”Millainen on minun identiteettini?” olipa sitten kyse uudemmasta tai vanhemmasta nuoruuden teoretisoinnista. Nuoret valitsevat erilaisia kehitysympäristöjä itse oman motivaationsa, tavoitteidensa, temperamenttinsa ja elämänsähistoriansa perusteella. Vaikka oman elämän ohjaus perustuu nuoren yksilöllisiin motiiveihin, tapahtuu se ympäristön mahdollisuuksien ja rajoitusten puitteissa. Nuoren valintoihin vaikuttaa hänen historiansa. Esimerkiksi ne nuoret, joilla on myönteinen minäkäsitys, uskovat vaikutusmahdollisuuksiinsa. (Lehtinen ym. 2007, 27; Nurmi ym. 2006, 134–135.)

Lapsuudentapahtumilla on vaikutus nuoruuden ja aikuisiän elämäntyytyväisyydelle. Karoliina Koskenvuo on tehnyt katsauksen lapsuuden merkityksestä aikuisiän terveyteen ja selvittää lapsuuden kodin kuormittavien elämäntapahtumien yhteyttä elämäntyytyväisyyteen aikuisena. Mikäli lapsuuteen kasautuu paljon emotionaalisesti ja taloudellisesti kuormittavia asioita on yksilöllä suurempi riski olla elämäänsä tyytymättömän aikuisiässä. Kuormittavat lapsuudentapahtumat saattavat ennakoita tulevia terveysongelmia, kuten aikuisiän depressiota, sepelvaltimotautia, syöpää ja migreeniä. Keskittymällä lapsuuden kuormittavien tapahtumien ennaltaehkäisyyn ja perheiden tukemiseen on mahdollista vaikuttaa yksilöiden elämänkaaren muodostumiseen hyvään suuntaan. Myös yksilön optimistinen elämänasenne aikuisuudessa suojaa lapsuuden ja nuoruuden tapahtumien kielteisiltä vaikutuksilta. Aikuisena voi pyrkiä muuttamaan opittuja käyttäytymismalleja, elintapoja sekä tapansa suhtautua asioihin. (Koskenvuo, K. Hämäläinen, U. (toim.) Kangas, O. (toim.) 2010, 310.)

8.1 Nuoresta aikuiseksi

Siirtymä nuoruudesta aikuisuuteen tapahtuu ikävuosina 17–22. Varhaisaikuisuuden ajaksi sanotaan ikävuosia 22–28. Varhaisaikuisuutta seuraa 28–33-vuotiaana siirtymä, jonka aikana siihen mennessä tehtyjä elämänratkaisuja arvioidaan uudelleen. Vakiintumisen ajaksi sanotaan ikävuosia 33–40. (Nurmi ym. 2006, 164.) Nuoruuden huolettomuudesta siirtymistä kohti vastuullista aikuisuutta ei voida pitää kovin helppona elämänvaiheena. Myöhäisnuoruuden kehitystehtäviin kuuluvat emotionaalinen riippumattomuus vanhemmista, parisuhteeseen valmistautuminen, uran valinta ja ammattiin valmistautuminen sekä yksilöllisen eettisen ja moraalisen uskomusjärjestelmän kehittäminen. (Nurmi ym. 2006, 161.)

Oman identiteetin etsiminen ja löytäminen avaavat tien kohti varhaisaikuisuutta. Tässä vaiheessa nuoren aikuisen kehitystehtäviin kuuluvat elämäntoverin valitseminen, perheen perustaminen ja lasten kasvattaminen, työuran aloittaminen ja siihen liittyviin ehtoihin mukautuminen, yhteiskunnallisten tapahtumien seuraaminen ja niihin vaikuttaminen. Lisäksi kehitystehtäviin kuuluvat taloudellisen perustan luominen, tyydytystä tuottavaan vapaa-ajan toimintaan osallistuminen sekä huolehtiminen omasta henkisestä ja eettisestä kehityksestä. Näiden kehitystehtävien onnistumisella tai epäonnistumisella on merkittäviä seurauksia nuoren aikuisen selviytymiselle ja onnellisuudelle. (Nurmi ym. 2006, 161.)

Tutkimusten mukaan työ on ihmisille tärkein sisällön tuoja. Työn tekeminen ovat tärkeässä roolissa rakennettaessa omaa identiteettiä. Jonkinlaista muutosta on tapahtunut siinä, että työ nähdään ennemminkin toimeentulon välineenä kuin elämän sisältönä. (Martikainen 2009, 75.) Helven mukaan työhön meno on aikuistanut nuoret. Työelämään pääsemisen vaikeudet vaikeuttavat nuoren itsenäisen elämän aloittamista monella tavalla. Psykologiset vaikutukset näkyvät itsetunnossa ja sosiaaliset vaikutukset ihmissuhteissa. Yhteiskunnalliset vaikutukset taas näkyvät nuorten yhteiskuntaan kiinnostumisessa. Nuoren siirtymävaiheessa integroituminen yhteiskuntaan tapahtuu Helven mukaan juuri työn kautta. (Helve 2002, 60–61.)

Siirtymät elämänvaiheesta toiseen voivat aiheuttaa kriisejä. Kriisillä tarkoitetaan sellaista elämänvaihetta, jonka ihminen kokee jostakin syystä vaikeaksi. Siirtymät saattavat sujua ilman suuria kriisejä tai sitten ne voivat aiheuttaa suuriakin hankaluuksia. Kriiseistä selviäminen vie elämää eteenpäin. (Turunen 2005, 17, 268.) Tärkeä kehitysvaihe nuorelle on erityisesti seksuaalisen identiteetin löytyminen, sillä vaikeudet ystävyys- ja seksuaalisuhteiden muodostamisessa voivat johtaa nuoren eristäytymiseen. (Nurmi ym. 2006, 163.)

Nuoren oman elämäntyylin löytymiseen, maailmakatsomuksen ja pitkäaikaisten ihmissuhteiden perustojen luomiseen tarvitaan vuorovaikutusta itsen ja ympäristön kanssa. Tähän elämänvaiheeseen kuuluvat erilaiset kokeilut, asioiden kyseenalaistaminen ja kriittinen suhtautuminen. Usko itseän kasvaa nuoren saadessa hyväksyntää ympäristöstään. Näin nuori luo omia arvoja ja eettistä ajattelua. (Turunen 2005, 156–159; Nuoruudesta aikuisuuteen 2009.)

Turunen määrittelee aikuisen persoonaksi, joka on löytänyt paikkansa yhteiskunnassa tai sen järjestelmissä. Hän ei pidä sopeutumista aikuisuuden mittana, vaan aikuisuuteen liittyy jonkinlaisen tyylin, aseman tai roolin löytyminen. (Turunen 2005, 175.) Martikaisen mukaan aikuistumisen perustavoite on omilla jaloilla seisomisen oppiminen. Näin aikuinen voi kohdata elämän moninaiset vaatimukset. (Martikainen 2009, 46.)

8.2 Nuoren integraatio yhteiskuntaan

Sosialisaatio eli integroituminen yhteiskuntaan nähdään psykologisena, sosiologisena sekä sosiaalipsykologisena tapahtumana. Sosiaalistumisprosessi nähdään yksilön si-

säisinä psyykkisenä prosessina, jossa korostuvat yhteiskunnan rakenteet ja kulttuurin merkitys. Sosialisatio eli integroituminen yhteiskuntaan mielletään prosessina, jossa minän ja sosiaalisten identiteettien synty ja sosiaalisen kehityksen vaiheet ovat sosiaalinen ja vuorovaikutuksellinen prosessi. (Pirskainen 2007, 111.)

Vuonna 1975 Ritva Aallon väitöskirjassa Nuorten sosiaalistuminen ja nuorisotyö määriteltiin ensimmäisiä kertoja suomalaisessa nuorisotutkimuksessa nuoruutta yhteiskunnallisena ilmiönä. Aalto toi esille tutkimuksissaan, ettei nuoruutta esiinny kaikissa yhteiskunnissa tavalla, jolla me sen tunnemme. Aallon mukaan nuoruuden sisältö määrittyy nuoriin suunnattujen yhteiskunnan odotusten, sosiaalisten ja taloudellisten rakenteiden sekä historiallisen tilanteen mukaan. Aalto määrittelee nuoruuden olevan lapsuuden jatke ja valmistautumisaika aikuisuuteen. Nuoruuden aikana opetellaan niitä tietoja, taitoja ja valmiuksia, joita aikuisena tarvitaan. (Aalto 1975 Puurosen 2006, 122–123 mukaan.)

Aalto tuo esille, että nuoruudessa tapahtuu sosiaalinen kypsyminen. Sosiaalinen kypsyminen nuoruudessa voidaan Aallon mukaan jakaa erilaisiin vaiheisiin. Varhaisnuoruudessa nuori on pitkälti samanlaisessa sosiaalisessa asemassa kuin lapsi eli riippuvainen ympäristöstään kuten koulusta, kodista ja vanhemmista. Aalto tuo esille yhteiskuntaluokkien vaikutuksen sosialisatioon eli aikuisuuteen kypsymiseen. Hänen mukaansa työläisnuorten aikuistuminen on nopeampaa kuin keskiluokkaisten ja tai yläluokkaisten nuorten. Ikään perustuvia ja biologisia rajoja sosiaalistumiselle on vaikea vetää, sillä sosiaalinen kypsyminen on sidoksissa yksilöllisyyteen, elämäntapaan ja elämäntyyliin. (Aalto 1975 Puurosen 2006, 122–123 mukaan.)

Emilé Durkheimin, jota pidetään yhtenä sosialisatian esi-isänä, mukaan sosiaalistuminen alkaa syntymästä ja jatkuu koko ihmisen eliniän ajan. Sosialisatian alkamiseen vaaditaan kasvokkaista vuorovaikutusta, jota tapahtuu ensimmäisenä lapsen ja hänen vanhempien välillä. Sosialisatioprosesseissa yksilöt oppivat ja sisäistävät ajattelemisen, tuntemisen ja toimimisen tapoja, jotka ovat heidän yhteiskunnalleen luonteenomaisia. Samalla tässä prosessissa yksilö luo itselleen identiteettejä. Jokainen kohtaa mistilanne, jossa on vuorovaikutusta, on myös sosialisatiotilanne. (Pirskanen 2007, 112–113.)

Yleisesti sosialisatio jaotellaan primaari- ja sekundaarisosialisatioon. Ensimmäinen on lapsuusajassa tapahtuvaa, jälkimmäinen taas yksilön elämän myöhemmissä vai-

heissa tapahtuvaa sosialisatiota. Primaarisosialisaation aikana lapsen on opittava paitsi yhteisönsä kulttuuri, myös kehitettävä tunne minästä. (Pirskainen 2007, 114.)

Yksilön minä kehittyy vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa ja on näin ollen luonteeltaan sekä yksilöllinen että sosiaalinen. Lapsi kokee maailman tässä vaiheessa objektiivisena, joten hän omaksuu sen arvot perustana myöhemmälle elämälleen. Tämän vuoksi lapsuuden aikana omaksutut arvot ovat usein voimakkaita ja pysyviä. Primaarisosialisaatiossa sisäistetään niin sanottu ”perusmaailma” eli se, mitä minä olen. Myöhemmin elämässä tapahtuvassa sekundaarisosialisaatiossa yksilö sisäistää erilaisia institutionaalisia osamaailmoja, joissa tarvitaan erilaisia rooleja. Erilaiset osamaailmat kasaantuvat perusmaailman päälle, jolloin myös erilaiset roolit kasaantuvat ”perusminän” päälle. Yksilön tarvitsemia myöhempiä spesifejä taitoja voivat olla esimerkiksi äidiksi tai isäksi opettelu tai ammatin ja sen mukaisen käytöksen ja sanavaraston omaksuminen. (Pirskainen 2007, 114–115.)

Perhe on lasten ja nuorten tärkein sosialisatioinstituutio. Nyky-yhteiskunnassa perheen arkinen yhdessäolo on kuitenkin jakautunut perheen ulkopuolisiin instituutioihin kuten päiväkotiin, työelämään, kouluun tai harrastusseuroihin. Perhe ei ole enää ainut sosiaalistaja, vaan se rinnalle on noussut koulu, nuorten vertaisryhmät sekä kulttuuri-teollisuuden tuotteet – elokuvat, musiikki ja muoti. Lisäksi kaverien on todettu joissain vaiheissa lapsen elämää olevan jopa tärkeämpiä vertaissosiaalistajia kuin vanhempien. (Pirskainen 2007, 125–127.)

Perhe on kuitenkin yksilön tärkein sosialisatioinstituutio. Nyky-yhteiskunnan piirteisiin kuuluvat vahvasti lyhytaikaisuus etenkin työelämässä, irrallisuus, lyhytjänteisyys ja pinnallisuus, mikä vaikuttaa yksilön luonteeseen ja etenkin pysyvän minän rakentumiseen ja sitä kautta minän sosialisatioon. Yksilön on toisaalta sopeuduttava heiktiin muutoksiin ja toisaalta hänen on pystyttävä oppimaan sitoutumista ja luotettavuutta arvoina. Tämä kehitys tuo mukanaan myös itserefleksiivisyyttä ja autonomiaa arvoina aikaisempaa enemmän. (Pirskainen 2007, 125.)

Aalto näkee nuorten sosialisatioprosessin funktionaaliseen sosiaalistumisteoriaan perustuvana tapahtumaketjuna, jonka kuluessa nuori sisäistää odotukset, joita yhteiskunnalla on hänen suhteensa. Sisäistäminen on yksilöllistä ja riippuu ympäristökijöistä kuten kodista, vertaisryhmistä, vallitsevasta nuorisokulttuurista, koulusta ja muista relevanteista tekijöistä. Aalto mieltää yhteiskunnan voimaksi, joka lopulta määrittelee

nuorten toimintaa sekä niiden tekijöiden toimintaa, jotka vaikuttavat välillisesti nuoren socialisaatioon. (Aalto 1975 Puurosen 2006, 124 mukaan.)

Maailman muuttuminen tuo tullessaan haasteita nuoren socialisaatioon. Yhteiskunta vaatii yksilöltä kykyä persoonallisiin ratkaisuihin ja rohkeutta sekä kykyä tehdä itselleen parhaat ratkaisut. Amerikkalaisen tutkijan David Riesmanin mukaan on olemassa *toisjohteinen ajattelumalli*, koska yksilöt ovat entistä enemmän tekemisissä vieraiden ja tuntemattomien ihmisten kanssa ja tästä syystä joutuvat vaihtamaan rooleja ja liikkumaan enemmän rooliensa sisällä. Tällaisessa tilanteessa on yksilölle eduksi, jos hän pitää vaihtelevista vuorovaikutustilanteista sekä itsensä esille tuomisesta. Elämässä menestymiseen vaaditaan entistä sosiaalisempaa käyttäytymistä kuten kommunikatiokykyä sekä aloitteellisuutta. Tähän haasteeseen vastatakseen vanhemmat pyrkivät kasvattamaan lapsensa ulospäin suuntautuneiksi. Toisaalta myös pinnallisuus ja välinpitämättömyys muita kohtaan korostuvat. Muutoksia on tapahtunut myös arvojen muokkaamisessa. Perinteisessä yhteiskunnassa aikuiset muokkasivat lastensa omaksumia arvoja. Nykyisin taas aikuiset ja nuoret muokkaavat itse omat arvonsa, mutta tämän lisäksi nuoret vaikuttavat myös vanhempien sukupolvien arvoihin. (Pirskainen 2007, 127 –128.)

9 OPISKELU ELÄMÄNVAIHEENA

Opiskelu on elämänvaiheena hyvin merkittävä vaihe ihmisen elämässä. Opiskeluaikana nuori aikuinen kohtaa monia kehityshaasteita samanaikaisesti kun hankkii itselleen tutkintoa ja ammattia. Opiskelija hakee elämälleen suuntaa, aikuistuu ja itsenäistyy. Aikuistuminen ja konkreettinen itsenäistyminen vanhemmista vievät paljon voimavaroja. Erityisesti tämä elämänvaihe peilautuu koettuun ja psyykkiseen terveyteen. (Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian opiskelijoiden hyvinvointitutkimus 2007.)

Koulutuksen merkitys ihmisen elämänskaarella kasvaa kaiken aikaa. Nyky-yhteiskunnassa koulutus on osa niin lapsuutta, nuoruutta kuin aikuisuuttakin. Nykyään koulutus on keskeisessä asemassa kansalaisen yhteiskunnallisen merkittävyyden mittarina. (Rautakilpi. 2003,199 – 200.)

9.1 Koulutusvalinnat

Peruskoulun loppuvaiheessa nuoren on mietittävä erilaisia vaihtoehtoja jatko-opintojen suhteen. Mikäli nuori ei ole varma siitä, minne haluaa jatkaa peruskoulun jälkeen, voivat erilaiset vaihtoehdot tuottaa vaikeuksia oman paikan löytämisessä. Nuoret käyvät nykyään kouluja enemmän ja pitempään kuin koskaan ennen. Koulutuksesta on myös tullut käytännössä välttämätön, joskaan ei enää riittävä ehto työmarkkinoille kiinnittymiseksi. Valinnan vapauksien lisääminen on antanut yksilölle mahdollisuuden oman koulutusuran tarkoituksenmukaiseen suunnitteluun. Tämän myötä on myös oppilaiden välinen kilpailu kiristynyt. (Järvinen. 2001, 66–67.)

Suomen koulutusjärjestelmä ryhmitellään koulutusasteisiin. Suomen koulutusjärjestelmä muodostuu yhdeksänvuotisesta yleissivistävästä perusopetuksesta, peruskoulun jälkeisestä koulutuksesta, johon kuuluvat ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus sekä korkea-asteen koulutuksesta, jota annetaan ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Lukiokoulutus on yleissivistävää ja valmistaa ylioppilastutkintoon. Lukion jälkeen opiskelija voi hakea ammatilliseen peruskoulutukseen tai korkea-asteen opintoihin. Ammatillisen perustutkinnon suorittaneella on alan perusammattitaito ja työelämässä tarvittava alan ammatillinen pätevyys. Yliopistoissa korostuu tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva opetus. Ammattikorkeakoulut tarjoavat käytännönläheistä ja työelämän tarpeita vastaavaa koulutusta. (Koulutusjärjestelmä 2010.)

Suomalaiset nuoret ovat melko korkeasti koulutettuja. Vuonna 2005 15 -29-vuotiaista vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneita oli noin 60 prosenttia, 20 -24-vuotiaista tutkinnon oli suorittanut 80,6 prosenttia ja 25 -29-vuotiaista 85,7 prosenttia. (Nuorista Suomessa 2008–2009.) Peruskoulun päättäneitä oli vuonna 2008 64700, viisi sataa vähemmän kuin vuotta aiemmin. Peruskoulun päättäneistä puolet jatkoi opintoja lukiossa ja 42 prosenttia jatkoi opintoja toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa. Yhden lukuvuoden kestävään lisäopetukseen, ns. 10. luokalle siirtyi kaksi prosenttia. Ammatillisen koulutuksen suosio lisääntyi ja lukiokoulutuksen väheni edelleen verrattuna edelliseen vuoteen. Opiskelua ei jatkanut 5,6 prosenttia peruskoulun päättäneistä. (Koulutukseen hakeutuminen 2010.)

Nuorten erilaisiin koulutusuriin paneutunut VaSkooli-projekti kehitti vuosina 2004–2007 Turun ja Salon seutukuntiin alueellisen koulutustakuumallin, jota voidaan hyödyntää myös muualla Suomessa. VaSkooli-projektiin liittyneen tutkimuksen tavoit-

teena oli tuottaa sellaista uutta tietoa ja ymmärrystä syrjäytymisen mekanismeista ja nuorten elämäntavan ja koulutusurien kytkennöistä, joka edesauttaa koulutustakuun toteuttamista. Tutkimuksen kohderyhminä olivat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ja heidän perheensä sekä näille toimenpiteitä kohdentaneet ja tuottaneet projektin työntekijät. Tutkimustulosten mukaan harva nuori seuraa vanhempiensa jalanjalkia, sillä koulutusvalinnassa halutaan korostaa yksilöllisyyttä ja omia kiinnostuksen kohteita. VaSkooli – projektin loppuraportissa käy ilmi, että eniten nuorten koulutusvalintaan oli vaikuttanut kiinnostava ammattiala. Muita merkittäviä koulutusvalintaan liittyviä tekijöitä olivat mm. hyvät tulevaisuuden työllistymismahdollisuudet, omat taipumukset, hyvä palkka ja koulun sijainti. Vanhempien ja muiden sukulaisten mielipiteet vaikuttivat koulutusvalintaan noin 19 prosentilla. (Ahola ym. 2007.)

9.2 Opiskelijoiden hyvinvointi

Hanna Suontama, Johanna Wettenhovi ja Johanna Widenius selvittivät vuonna 2007 opiskelijahyvinvointiin ja motivaatioon vaikuttavia tekijöitä. Tutkimuksen aineisto koottiin järjestämällä kolme puolistrukturoitua ryhmähaastattelua. Haastatteluihin osallistui 11 opiskelijaa Stadian kolmelta eri toimialalta. Tutkimustulosten perusteella suurin yksittäinen opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia huonontava tekijä oli stressi ja sen mahdollisesti aiheuttamat psyykkiset ja somaattiset oireet. Aineistosta kävi ilmi, että opiskelijat olisivat toivoneet enemmän mahdollisuuksia keskinäiseen palautteenvaihtoon ja vuorovaikutukseen opettajien kanssa. Opinnäytetyön tekijät näkivät kehityshaasteena opiskelijoiden ja opettajien välisen vuorovaikutuksen kehittämisen entistä avoimemmaksi ja monipuolisemmaksi. Myös toimivat opiskelijajärjestelyt ja terveyspalvelut lisäisivät tämän tutkimuksen perusteella opiskelijoiden hyvinvointia ja motivaatiota sekä vähentäisivät opiskelijoiden kokemaa stressiä. (Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian opiskelijoiden hyvinvointitutkimus 2007.)

9.3 Koulutuksen merkitys nuoren integraatiolle

Koulu sosiaalistaa jo varhain oppilaat monin tavoin niin työhön kuin yhteiskunnalliseen järjestykseenkin. Koulutukseen osallistuminen jäsentää konkreettisesti arkipäivien ajallista rytmiä. Aamulla kouluun lähtevät nuoret integroituvat aikuisten yhteiskunnan rytmiin sekä työelämän asettamiin vaatimuksiin. Käytännön koulutyötä säätelevätkin monet institutionaaliset odotukset, joilla on kiinteä yhteys työelämän vaatimuk-

siin. Näitä vaatimuksia ovat esimerkiksi totuttautuminen kellonajan mukaan työskentelyyn, täsmällisyys ja säännöllisyys. (Komonen 2001, 73.)

Koulutuksen merkityksen lisääntyttä korostuvat myös koulutettujen ja kouluttamattomien erot. Koulutusta voi kuvata mahdollisuuksien ja riskien ympäristöksi, jossa nuoret joko kiinnittyvät yhteiskuntaan tai syrjäytyvät siitä. Yhteiskuntaan integroitumisen ehtojen voidaan katsoa muuttuneen muodollisen koulutuksen vallattua sijaa ammattiin ja työhön johtavana tienä. Täysivaltaisen yhteiskunnan jäsenyyden saavuttamiseksi peruskoulun käyneiltä nuorilta vaaditaan integroitumista koulutusmarkkinoihin. Institutionaalisen elämäntavan mallin mukaan aikuisuus alkaa varsinaisesti silloin, kun yksilö on saavuttanut pysyviä asemia ammatti-, työ- ja parisuhdemarkkinoilla. (Komonen 2001, 74.)

Koulutuspolkujen katkoksellisuus ja opintojen keskeyttäminen on lisääntynyt tasaisesti 1970-luvulta lähtien. Yksilöllisen tappion lisäksi keskeyttämisen on katsottu muodostavan yhteisöllisen ja yhteiskunnallisen ongelman. Opintojen keskeyttämisen on katsottu merkitsevän kouluun sitoutumattomuutta sekä koulun normeista ja tavoitteista vieraantumista. Koulutuksen ulkopuolelle jääminen ei kuitenkaan välttämättä merkitse nuoren jäämistä yhteiskunnallisten toimintojen ulkopuolelle. Syrjäytyminen joltain yhteiskunnan osa-alueelta, kuten koulutuksesta, voi merkitä integroitumista esimerkiksi työmarkkinoille. (Komonen 2001, 75,76,79.)

10 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

10.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset valikoituivat Voi hyvin nuori -hankkeen lähtökohtien ja tavoitteiden sekä teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä tutkimuksessa on *Mitkä ovat keskeiset voimavaroiteijät ja niiden puutteet hyvinvoinnin näkökulmasta nuorten aikuisten elämäntyyliissä ja -tavassa?* Tutkimuskysymykseen haetaan vastauksia seuraavien teemojen avulla:

Lapsuudenkodin sekä lapsuuden ja nuoruuden tärkeimpien tapahtumien merkitys yksilön kokemaan hyvinvointiin tai pahoinvointiin pohjataan teoretietoon siitä, että lapsuuden ja nuoruuden kasvuolosuhteilla ja psykososiaalisella kehityksellä on tärkeä merkitys myöhemmälle yksilön kehitykselle ja terveydelle. Myös nuoruudessa tehdyt

koulutus- ja elämäntapavalinnat vaikuttavat pitkälti aikuisiän terveyteen ja sosiaali- seen asemaan. (Huurre & Aro 2007.) Lisäksi teoreettisena viitekehyksenä teemalle on luku 8 Lapsuus ja nuoruus.

Teemat *elintaso, kulutustottumukset, asuminen, sosiaaliset suhteet, työ ja koulutus* sekä *vapaa-ajan vietto* ja *mielekäs tekeminen* ja niiden käyttö hyvinvoinnin indikaattoreina pohjataan Erik Allardtin sosiologiseen hyvinvointimalliin sekä muuhun hyvinvoinnin ja onnellisuuden teoreettiseen viitekehykseen tämän opinnäytetyön luvussa 5 Hyvinvointi ja onnellisuus. Teemat voidaan luokitella Erik Allardtin sosiologisen hyvinvointimallin mukaisesti elintason (Having), yhteisyyssuhteiden (Loving) sekä itsensä toteuttamisen (Being) tarpeiksi. Elintason tarpeiden hyvinvointia tuottavaa vaikutusta tarkastellaan teemojen *elintaso, kulutustottumukset* sekä *asuminen* kautta. Yhteisyyssuhteiden tarpeita ja niiden hyvinvointia tuottavaa vaikutusta tarkastellaan vastaavasti teeman *sosiaaliset suhteet* avulla. Itsensä toteuttamisen tarpeisiin teemoistamme lukeutuvat *vapaa-ajan vietto, mielekäs tekeminen* sekä *työ ja koulutus*. Näiden teemojen kautta tarkastellaan itsensä toteuttamisen tarpeiden hyvinvointia tuottavaa vaikutusta. Teemoilla *työ ja koulutus* sekä *sosiaaliset suhteet*, etenkin perheen perustamiseen liittyvät, pyritään tutkimaan myös nuoren integroitumista yhteiskuntaan.

Teemalla *omat voimavarat* pyritään selvittämään haastateltavan näkemyksiä omista positiivisista puolistaan sekä vahvuuksistaan ja voimavaroistaan. Pohjana teemalle on Ojasen (2009, 32) teoretieto siitä, että positiivinen omakuva on yhteydessä yksilön onnellisuuteen. *Uskonnon ja elämäkatsomuksen* vaikutus yksilön hyvinvointiin on perusteltu Markku Ojasen Hyvinvoinnin käsikirjan (2009) pohjalta. Teemoilla *elämän ilot ja elämän vaikeudet* pyritään selvittämään haastateltavan omaa näkemystä elämänsä keskeisimmistä voimavareteijöistä ja niiden puutteista hyvinvoinnin näkökulmasta.

Toisena tutkimuskysymyksenä tutkimuksessa on *Minkä tekijöiden kohderyhmä kokee vaikuttavan hyvinvointiinsa tulevaisuudessa?* Tutkimuskysymykseen haetaan vastauksia seuraavien teemojen avulla: teemalla *tulevaisuudenkuva* pyritään selvittämään haastateltavan uskoa omaan tulevaisuuteensa ja sitä, millaisten asioiden hän kokee vaikuttavan hyvinvointiinsa tulevaisuudessa. Teema pohjataan Ojasen Hyvinvoinnin käsikirjaan (2009). Pohjana teemalle toimii etenkin ajatus siitä, että positiivisella mi- näkuvalla sekä optimismilla ja toiveikkuudella on yhteys yksilön hyvinvointiin ja on-

nellisuuteen. Teemalla *yhteiskunta* pyritään selvittämään, miten haastateltava on integroitunut yhteiskuntaan ja sitä, kokeeko hän yhteiskunnan vaikuttavan hyvinvointiinsa tulevaisuudessa. Teoriapohjana teemalle on teoria nuoren integraatiosta yhteiskuntaan tämän tutkimuksen luvussa 8.3 sekä Erik Allardtin määritelmä itsensä toteuttamisen tarpeesta. Teemalla *sosiaaliset suhteet* pyritään havainnoimaan haastateltavan sosiaalisten suhteiden merkitystä hänen hyvinvoinnilleen tulevaisuudessa. Sosiaalisia suhteita ja niiden merkitystä yksilölle on käsitelty luvussa 5.1 Eräitä hyvinvoinnin teoreettisia kuvauksia. Teemalla *omat voimavarat* pyritään tutkimaan haastateltavan näkemystä omien voimavarojensa yhteydestä tulevaisuuden hyvinvointiinsa. Hyvinvointiin ja onnellisuuteen liittyvä teoreettinen viitekehys on esitelty tässä tutkimuksessa luvussa 5 Hyvinvointi ja onnellisuus.

10.2 Tutkimusmenetelmä

10.2.1 Aineistonkeruumenetelmä

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan tietoa ilmiöstä, jota ei ole juuri tutkittu. Se on toimiva tutkimustapa silloin, kun halutaan saavuttaa tutkittavien oma näkemys asiasta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Tutkimaamme ilmiötä voidaan parhaiten tarkastella laadullisella tutkimuksella, jonka aineiston hankinnanmenetelmänä käytämme teemahaastattelua ja analyysimenetelmänä teemoittelua.

Teemahaastattelu on melko avoin ja vastaaja pääsee siinä halutessaan puhumaan varsin vapaamuotoisesti. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit on etukäteen määriteltä, mutta menetelmästä kuitenkin puuttuu strukturoidulle haastattelulle tyypillinen kysymysten tarkka muoto ja järjestys. Haastattelijalla ei ole varsinaisia kysymyksiä, vaan tukisanalista, jonka avulla hän voi varmistaa, että kaikki ennalta suunnitellut teema-alueet käydään läpi. (Eskola & Suoranta 1999, 86 - 87.)

10.2.2 Analyysitapa

Teemoittelu on yksi kvalitatiivisista analyysitavoista ja muistuttaa luokittelua. Nämä kaksi analyysitapaa eroavat toisistaan siten, että teemoittelussa lukumäärien sijasta korostuu teeman sisältö. Aineiston sisällöstä etsitään asioita, joita teemasta on sanottu tai joita siihen mahdollisesti sisältyy. Teemoittelussa tarkastellaan aineiston analyysivai-

heessa sellaisia aiheita, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle. Aiheet pohjautuvat usein teemahaastattelun teemoihin, ja periaatteena on, että ainakin lähtökohtateemat nousevat esiin. Lisäksi aineistosta saattaa nousta esiin muitakin teemoja, joita voi olla hyödyllistä tarkastella. (Hirsjärvi & Hurme. 2001, 173.)

Ennen varsinaista teemojen etsimistä aineisto voidaan ryhmitellä esimerkiksi esittäjän tai alkuperän mukaan. Tämän ryhmittelyn jälkeen aineistosta ryhdytään etsimään varsinaisia teemoja. Tarkoituksena on löytää aineistosta tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. Aineistoa järjesteltäessä teemoittain, kunkin teeman alle kootaan kustakin haastattelusta ne kohdat, joissa puhutaan kyseessä olevasta teemasta. Kyse on siis aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan. Tämä mahdollistaa vertailun tiettyjen teemojen esiintymisestä aineistossa. (Tuomi & Sarajärvi. 2009, 93.)

Haastattelujen litteroinnin jälkeen voidaan esimerkiksi tietokoneen etsi-komennolla hakea käytössä olevia teemoja ja sitten järjestellä kaikkien haastateltavien teemat yhdeksi tiedostoksi. Tällöin niitä on helppo tarkastella yhdessä. Jokaiseen otteeseen on syytä silloin lisätä tunnistetieto, jotta myöhemmin voidaan tarkastella, mistä haastattelusta oli kyse. Toinen tapa, jolla voidaan teemoitella, on tallentaa kunkin henkilön tiedot yhteen tiedostoon, mutta käyttää siinä kuitenkin kullekin teemalle eri sivuja. Jatkoissa yksittäiset sivut, jotka koskettelevat samaa teemaa eri haastateltavilta liitetään yhteen. Tällöin menetetään kuitenkin haastattelun ajallinen eteneminen. (Hirsjärvi ja Hurme 2001, 141–142.)

11 TUTKIMUSPROSESSI

Tutkimusprosessi lähti käyntiin joulukuussa 2009 tapaamisella, johon osallistuivat itseni lisäksi kuusi muuta Voi hyvin nuori -hankkeelle opinnäytetyötä tekevää sosionomiopiskelijaa sekä osa opinnäytetöitämme ohjaavista opettajista. Päätimme pitää suunnitelmaseminaarin seuraavan vuoden helmikuussa. Tapaamisen jälkeen aloimme kukin tahoillamme etsiä tietoa elämäntyöli-käsitteestä. Kohderyhmäkseni valikoitui koulutusvaiheessa olevat nuoret.

Seuraavan kerran ryhmämme kokoontui tammikuussa 2010, jolloin kävimme läpi elämäntyölistä selvittämämme asiat. Päätimme myös, mitä meidän on tehtävä ennen helmikuusta suunnitelmaseminaaria. Helmikuussa tapasimme vielä kerran ennen suun-

nitelmaseminaaria, jolloin viimeistelimme opinnäytetyön suunnitelman. Suunnitelmaseminaarissa saimme opponoojilta ja ohjaavilta opettajilta kehittävää palautetta muun muassa teoriasta ja teemahaastattelusta. Seminaarin jälkeen perehdyimme teoriaan ja mietimme niiden pohjalta teemoja teemahaastatteluun.

Maaliskuussa kokoonnuimme muun ryhmän kanssa jälleen ja kävimme läpi jo valmista teoriaa sekä sovimme, mistä vielä on otettava selvää. Maaliskuussa tapasimme vielä toisen kerran, jolloin lähinnä jaoin mitä teoriaosuuksia kukin tekee. Seuraava ryhmän tapaaminen oli huhtikuussa 2010, jolloin hioimme muun ryhmän kanssa siihen mennessä valmistunutta tuotosta sekä teimme teemahaastattelurungon. Sovimme myös, että kukin tekee koehaastattelun teemahaastattelurungon toimivuuden tarkistamiseksi. Tapasimme ryhmän kanssa vielä kesäkuussa 2010.

Kesän aikana tein kaikki kahdeksan haastattelua, joihin sain haastateltavat omien kontaktieni kautta. Haastateltavat jakautuivat iältään siten, että kaksi heistä oli alle 18-vuotiaita, kaksi 18–20-vuotiaita ja neljä 20–25-vuotiaita. Haastattelut tein kahdessa eri tilassa Kouvolan kaupunginkirjaston tutkijanhuoneessa sekä Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan kampuksen opetustiloissa. Tutkijanhuone oli haastatteluun melko ankea paikka, koska siellä ei ollut esimerkiksi ikkunoita tai sisustusta. Tämän vuoksi vaihdoin haastatteluapaikaksi oppilaitokseni tilat. Kannustimeksi haastatteluihin olin varannut elokuvalippuja vapaaehtoisille haastateltaville. Elokuussa 2010 litteroin kaikki haastatteluni, mikä oli ajoittain melko työläs prosessi. Litteroinnin aikana haastattelujen aineisto tuli kuitenkin tutuksi, mikä helpotti työtäni myöhemmin tuloksia kirjoittaessani. Elokuussa kokoonnuimme ryhmän kanssa viimeistelemään opinnäytetyömme yhteistä osuutta ja samalla kävimme läpi epäselviä asioita. Alkusyksyn aikana siirryin analysoimaan materiaaliani teemoittelemalla materiaalin.

Viimeisellä kokoontumiskerralla syyskuussa mukana olivat myös lehtori Tuomo Paakkonen sekä Voi hyvin nuori -hankkeen Kymenlaakson ammattikorkeakoulun Projektipäällikkö Valdemar Kallunki. Heiltä saimme opinnäytetöihimme rakentavia lisäys- ja muutosehdotuksia. Syyskuussa pääsin kirjoittamaan tutkimustuloksiani. Lisäksi etsin syksyn aikana lisää tietoa omasta kohderyhmästäni. Kävimme myös muun ryhmän kanssa teoreettista viitekehystämme läpi ja teimme siihen korjauksia, täydennyksiä sekä lisäyksiä. Tämän jälkeen tein tutkimustuloksista johtopäätöksiä, joita myös

pohdin. Jätin opinnäytetyöni esitarkastukseen 28.9.2010 ja 4.11.2010 palautin opinnäytteeni ohjaavalle opettajalle.

12 NUOREN AIKUISEN ELÄMÄNTYYLI JA VOIMAVARATEKIJÄT

12.1 Lapsuus

Kaikkien haastateltavien vanhemmat kävivät työssä. Vanhempien työurat koostuivat mm. insinöörin, sairaanhoitajan, vaatemyyjän, kirvesmiehen ja keittäjän ammateista. Haastateltavien vanhempien ammatit jakautuivat suurimmaksi osaksi perinteisten sukupuoliroolien mukaisesti. Kolmen haastateltavan vanhemmat olivat eronneet haastateltavien lapsuudessa ja yhden vanhemmat haastateltavan aikuisiällä. Kahdella haastateltavista ei ollut sisaruksia, toisella oli kuitenkin kaksi sisarpuolta. Muilla haastateltavilla oli yhdestä kolmeen sisarusta.

Lapsuuden kodin ilmapiirin haastatellut nuoret olivat kokeneet pääsääntöisesti hyvänä ja mukavana. Kaksi nuorta kertoi, ettei kotona ole nähty vanhempien välistä rakkautta tai hellyydenosoituksia, vaikka lapsista onkin välitetty. Yksi nuorista myös kertoi, ettei kotona olla liiemmin keskusteltu muusta kuin jokapäiväisistä arjen asioista:

”No, ihan sellain hyvä ilmapiiri. Ei mikää sellain hirveen avoin, et ei me sillee niiku puhuttu mistää muista ku tällasist jokapäiväsist asioist. Et varmaa aika sellain, voisin kuvitella, et perussuomalainen koti, että harvemmin tuli vanhemmille kerrottua jos oli jotain ongelmii. Kylhän mun vanhemmat sit keskenää niiku riiteli ja sillee. Mut ei oo mitää ollu niiku hellyydenosoituksia mitää tällasia.”

”-- varmaa lapsuuden koti on aina ollu sellanen, et lapsii on kyl rakastettu ja niitten etee on tehty aika paljonkin, mut sitte vanhempien välilt sellain rakkaus on puuttunu, et ei oo kyl pienenäkää nähny sellast onnelista, niiku avioparin välist perhe-elämää. Et mistä ois saanu mallia niiku ittellee.”

Osa haastateltavista koki saaneensa rennon tai vapaan *kasvatuksen*. He kertoivat vanhempien kuitenkin painottaneet tiettyjä asioita kasvatuksessa: kohteliaisuus, toisten kunnioitus, tasa-arvo, rahankäyttö ja käytöstavat. Kaksi haastateltavista koki saamansa

kasvatuksen melko tiukaksi; rajat on ollut ja kotiarestia saatu. Kaikki haastateltavat pitivät saamaansa kasvatusta hyvänä:

”-- varmaan aika sellasen vapaan kasvatuksen, niiku meillä jokain, mut että. Sit jos aatellaan yksittäisiä asioita mitä on oppinut, ni ehkä iskä on opettanu aika paljon rahankäyttöä ja sellasta, säästäväisyyttä ja ehkä sit äiskän ja iskän suhde on opettanu tasa-arvoo, vaik ei se ollukaa niin hyvä suhde, et sit iskä on osallistunu kauheest kodin hommii ja lasten kasvattamiseen ja hoitamiseen. Ja äidiltä on oppinu sit ehkä jotain hyvii käytötapoi ja jotain tämmöstä.”

”Ihan sellasen hyvän. Äiti oli vähä löysempi ja isi vähä ku korotti ääntä ni oltii hiljaa ja tehtii niiku käskettii. Ihan kunnollinen minust on tullu.”

”Kunnioittamaan muita ihmisii. Ja tietyst niin että ketään ei saa tuomita etukäteen. Pitää tutustua ja kaikkien kaa pitää tulla toimee, vaikkei ihmisest tykkäiskään. Oikein olen tyytyväinen kasvatukseeni”

Lapsuudenkodin taloudellisen tilanteen haastateltavat kokivat olleen hyvä tai ainakin kohtalainen. Kukaan ei nostanut esiin suurempia taloudellisia ongelmia lapsuudenkodissaan. Vain yksi mainitsi muistavansa, että lapsuudenkodissa oli ollut välillä rahan suhteen tiukempaa. Haastateltavista kaksi myös uskoi vanhempien luultavasti tinkineen omista tarpeistaan, jotta lapsilla olisi haluamiaan asioita. Nuoret myös kertoivat, etteivät olleet lapsena joutuneet perheen taloudellista tilannetta miettimään:

”-- ei se ikinä se toimeentulo mikää huono oo ollu, mut just semmonen, että ei oo saanu kaikkee heti vaan on joutunu omaa vuoroo oottaa, kuitenkin neljä lasta ollu ja semmonen. ”

”No en tietenkään hirveesti päättä sillä vaivannut lapsuudessa. Tota siis, lainaahan meil oli siit talosta ja. Ei se varmaa hirvee mikää sellain vahva ollu ku meil oli Lada toiseen autoon jossaan vaihees. Ei mul ikinä ollu mitää sellasii muotivaatteit, merkkivaatteit.”

Lapsuuden ja nuoruuden tärkeimpiä tapahtumia haastateltavilla oli paljon erilaisia. Kolme haastateltavista mainitsi tärkeimmiksi tapahtumiksi sellaisia nuoruuden kiintopisteitä kuin rippikoulu, lukioon pääsy ja ylioppilaaksi kirjoittaminen. Yksi haastatelt-

tavista koki lapsena tehdyt perheen yhteiset matkat tärkeiksi, yksi taas arvosti mökkeilyä ja kalastamista. Toiselle paikkakunnalle muutto ja oman koiran saaminen oli yhden haastateltavan elämää muuttavat tapahtumat lapsuudessa. Yksi haastateltavista kertoi, että pikkuveljen syntyminen hänen ollessaan yhdeksänvuotias opetti aikuisuudesta, yksi taas kertoi vanhempien eron muuttaneen elämää ja identiteettiä. Kaksi haastateltavista mainitsi tärkeäksi tapahtumaksi nuoruudessa eron ensimmäisestä poikaystävästä, se oli muuttanut heidän identiteettiään. Yksi mainitsi myös ensimmäiset kesätyöt tärkeäksi nuoruudessa: ne opettivat arvostamaan työtä eri tavalla. Haastateltavista yksi nosti tärkeäksi nuoruuden tapahtumaksi isän veljen perheen luona vietetyt kesät; siellä hän näki toisenlaista perhe-elämää ja sai muunlaista näkemystä maailmaan:

”Ja varmaa nuoruudest aika merkittävä tapahtuma on se, että kolmeen tai neljään kesänä niin asuin kesät tota niiku isän veljen luona, sen perheen luona Helsingissä. Et siinä näki sit ihan toisenlaist perhe-elämää, heillä esimerkiks on tosi rakastava suhde ja sit on muutenki tosi erilaisia ku meidän perhe, sai sit niiku muunlaistaki näkemystä maailmaan. Ehkä se on ollu aika, nyt vast tajuaa sen, että se on ehkä antanu paljo enemmän mitä sillo nuoreen tajus että se antaa.

”Sit ehkä jos sillee negatiivisii asioit aattelee, kun ensimmäisestä poikaystävästä erosin, ni se oli tosi kova paikka sillan, joskus oisinkohan ollu 18. Se niinkun oli sit taas sellain käännekohta, et tavallaan koko nuoruutensa oli seurustellu, ni sit tavallaan sen identiteetin haki sit vast siinä kohtaa. Et jotenkii, että mitä mie oon, ku siihen asti oli eläny parisuhteessa ja määritelly itteää tavallaa sen toisen kautta. En mie nyt tiää negatiivinen, mut se oli sit semmost itsensä löytämist.

”Kyl varmaa ekat työt kii oli sellasii. Opin arvostaa työtä ku työtä ku olin siivoojaan, tai jaoin mainoksii tai poimin mansikoit.”

12.2 Elintaso (having)

Nuoret pitivät elintasoaan opiskeluelämästä huolimatta riittävänä tai keskivertona. Opiskelujen ohella tehty työ kohensi haastateltavien mukaan huomattavasti omaa elintasoa. Kaksi haastatelluista oli myös säästänyt kesätöistä rahaa, jotta tulisi toimeen

opintoetuuksilla. Vanhempien luona asuvat nuoret kertoivat siitä olevan olevan hyötyä, ettei ole asumiskustannuksia. Yksi haastateltavista kertoi avopuolison hoitavan suurimman taloudellisen vastuun yhteisistä menoista:

”Siis se[avopuoliso] maksaa sen asumisen ja sit aina ku me käyää yhes kauppas ni se maksaa ne ruuat.”

”No nyt muutammat viime vuodet ku on ollu opiskelijana, ni ei mikää hirveen kummonen[elintaso],mut että koen kuitenkin et ihan sellain riittävä. Ja nyt sitte tietyst kesällä ku on ollu kesätöissä vähän parempi -- ”

Kulutustottumukset vaihtelivat nuorilla materiasta nautinnonhakuiseen kuluttamiseen. Rahaa kulutettiin mm. vaatteisiin, matkustamiseen, musiikkitapahtumiin, ravintolassa syömiseen ja kodin sisustamiseen. Vanhempiansa luona asuvat nuoret kuluttivat lähinnä vaatteisiin ja ruokaan.

Rahan merkityksestä haastateltavat kertoivat, etteivät koe sitä kovin tärkeänä. Sitä pidettiin lähinnä välttämättömänä asiana nyky-yhteiskunnassa. Rahan hyväksi puoliksi koettiin esimerkiksi se, että voi ostaa itselleen ja muille, mitä haluaa sekä oman toimeentulon turvaaminen. Huonoja puolia rahassa haastateltavat kertoivat olevan sen aiheuttama kateus, eriarvoisuus ja valta sekä rahojen riittämättömyys:

”No raha itsessään ei oikeestaan merkkää mitään, mut sit tietyst se, että ku ei oikein nyky-yhteiskunnas voi elää ilman rahaa. Se on sellain pien pakko. Ehkä se eniten merkkää sitä, että saa niit asioit, mitä haluaa.”

”Tottakai sitä tarvii, että toimee tulee, mut voi olla onnellinen vaikkei olis niin paljon rahaa.”

Haastateltavista puolet asui vanhempiansa luona, yksi tosin asui aiemmin jo omillaan. Yksi näistä asui joka toinen viikko isällään ja joka toinen viikko äidillään. Hän koki asumisensa hyväksi puoliksi sen, että isän luona oli hiljaista ja äidin luona ei ollut pikusarten vuoksi koskaan tylsää. Asuinympäristöstään nuoret kertoivat, että he asuivat joko taajama-alueella tai lähiössä. Vanhempiansa luona asuvat haastateltavat asuivat omakotitalossa, ja yksi nuori asui puolisonsa kanssa myös omakotitalossa. Omakotitaloasumisessa nähtiin vain hyviä puolia: oma rauha ja oma piha, eikä tarvitse ottaa

muita niin paljon huomioon. Vanhempien luona asumisessa hyviä puolia oli se, ettei tarvitse kustantaa omaa asumistaan. Loput haastateltavista asuivat avopuolison kanssa kerrostaloasunnossa. Kerrostaloasumisen huonoja puolia olivat ahtaus ja oman pihan puuttuminen. Yksi haastateltavista kertoi tilaa olevan enemmän edelliseen asuntoon nähden. Kaikki kerrostalossa asuvat haastateltavat kertoivat asuinalueensa olevan rauhallinen. Asuinympäristöissä arvostettiin mukavia naapureita, luonnon läheisyyttä ja palvelujen saatavuutta. Kolme kerrostalossa asuvista nuorista kertoi haaveilevansa, että jonain päivänä asuisi omakotitalossa. Asumisympäristön rauhallisuutta arvostettiin eritoten:

”No tääl on kiva ku ei o ihan niin kaupungissa, semmost rauhallist, kiva mennä koiran kaa.”

”En siitä kerrostalosta enää tykkää, siel on varsinkii kesäsin kuuma ja ikävä ku ei pääse ulos. Ei sillee oikeestaa muuta, et tosi rauhalliin se talo on, vaik se on sellain lähiö.”

”mie oon ehkä enemmän kuitenkin sellain omakotitaloihminen, et haaveilen et saisin omakotitalon. Ei toi kerrostaloelämä ehkä kuitenkaa ihan silleen oo minuu varten, mut että täl hetkel se menee ihan kivast, et ei siin sillee mitään huonoo oo.”

Kotikaupungistaan osasi vain harva eritellä hyviä puolia. Yksi nuorista arvosti sitä, että kotikaupungissa on hyvät urheilumahdollisuudet. Haastateltavat kokivat, että alueella on hyvät opiskelumahdollisuudet. Kotikaupungissa arvostettiin myös sopivaa kaupunkikokoa; ei liian iso eikä liian pieni. Toisaalta huonona asiana pidettiin sitä, että kaikki tuntevat toisensa kotikaupungissa. Myös lyhyitä välimatkoja paikasta toiseen sekä riittäviä palveluita arvostettiin. Yksi haastateltavista kertoi, että yksi tärkeä syy kotikaupungissa asumiseen olivat omat juuret. Nuorista yksi koki myös, että kotikaupunki kehittyi kuitenkin kaiken aikaa ja että se tuo mukanaan hyviä asioita ja lisää palveluita. Tärkein hyvinvointia tuottava tekijä kotikaupungissa oli kaikille nuorille perhe ja ystävät:

”Ei oikeestaa kyl muuta[hyvää kuin läheiset]. Jos ne asuis jossain muualla ni kyllä heti lähtisin. Ei oo mitää sellasta suhdetta Kouvolaan, että ihan kiva et tääl on KooKoo ja KPL, ei mul niiku sillee muuta.”

”Noo. Ei o kauheest hyvii puolii, että asun tääl justiisa suvun ja kaveritten takia. Mut jos nyt miettii oikein, ni tää on vähän tuppukylä. Tääl ei esim. oo sellasii vesistöi tai satama-alueit keskustas, ni se on vähän inhottavaa. Tietyst hyvät puolet on se, että jos tulis lapsia, ni onhan tää tällain suht rauhallinen kaupunki. Ja tota, nyt sitte suur- Kouvolan myötä tuntuu, et vähä kehitty, tulee just uus kauppakeskus ja sellasii mukavii shoppailupaikkoja. Et kyl tää niiku kehitty koko aika, ehkä se on hyvä puoli.”

”Tääl on mun juuret, asun nyt samoil kulmil, mis iskä asu pieneen. Sit tää on iha kivan kokonen kaupunki. Huonoo tääl on julkiin liikenne, kestää kauan päästä paikast toisee.”

”Et sinänsä niinkun, en haluu asuu tääl nimenomaa just tän kaupungin takii vaan niitten läheisten ihmisten takii. Mut onhan tääl hyvää se, et tää ei oo mikään hirveen pieni eikä kuitenkaan mikää hirveen isokaa. En mie esimerkiks Helsingis pystyis asuu, se ois ihan liian iso paikka mulle ja. Aika kuitenkin lyhyet välimatkat, eihän täst oo pitkä matka oikee mihinkää, kuitenkaa Helsinkiä tai mihinkää. Ja on tääl palveluitaki ihan sen verta mitä tarvii.”

”Kyl mie uskon, en mie täält kirveellä lähe. Kuitenkin täl alueel on kaikki, kaikki sukulaiset, kaikki kaverit. En mie usko, et mie ikinä tuun täält mihkää lähtemää.”

12.3 Yhteisyssuhteet (loving)

Sosiaalisista suhteistaan useimmat nuoret kertoivat, että heillä on laaja ystäväpiiri. He myös mainitsivat, että vaikka ystäväpiiri on laaja, niin läheisiä ystäviä on vain muutama. Yhdellä haastateltavista ystäväpiiri oli melko pieni, kuitenkin läheinen. Lähimpiä ystävyssuhteitaan he pitivät erittäin tärkeinä. Yksi nuori kertoi ystäväpiiristään seuraavaa:

”Ehkä sellasii hyvii ystävii on vaa muutama, et sit aika paljo on sellasii moi-tuttui, mitä on opiskeluaikaanki siunaantunnu. Et sit toisaalt se on

vähä rasittavaa, kun on paljo sellasii kenen kaa ei oo mitää sen syvempää, mut sellasii hyvii kavereit on vähä pienempi porukka.”

Haastateltavat kokivat perheen ja siihen kuuluvat perheenjäsenet eri tavoin. Avo- tai aviopuolison kanssa asuvista kolme katsoi lapsuuden perheen olevan yhä osa nykyistä perhettä, puolison lisäksi. Avioliitossa oleva katsoi omaan perheensä kuuluvan myös puolison perheen. Yksi avoliitossa olevista katsoi hänen perheensä muodostuvan hänestä, avopuolisosta ja kissasta. He, joilla lemmikkieläimiä oli, katsoivat niiden kuuluvan perheeseen. Vanhempien kanssa asuvilla perheen muodosti lapsuuden perhe. Kaikki haastateltavat pitivät perhettään itselle läheisenä ja tärkeänä. Yksi nuorista kertoi kokevansa sisarensa olevan läheisempi kuin vanhemmat. Kaikki haastateltavat kertoivat perheen olevan merkittävänä tukena elämässään. Perheeltä haastateltavat saivat mm. taloudellista ja henkistä tukea opiskeluihin. Haastateltavat kertoivat perheestään mm. seuraavaa:

”En tulisi toimeen ilman heitä.”

”Yritän myös olla puolison perheen kans tekemisissä, mut se ei oo aina niin ongelmatonta.”

Sukuun haastateltavat pitivät yhteyttä vaihtelevasti. Lähisukulaisiin kuten isovanhempiin pidettiin enemmän yhteyttä ja useimmat kokivat heidät tärkeiksi. Kaksi haastateltavista kertoi olevansa vain toisen vanhemman suvun kanssa tekemisissä. Yksi haastateltavista koki omat tädit tärkeinä ja kertoi voivansa keskustella heidän kanssaan kaikesta:

”Äitin siskot on mulle melkee ku omii siskoi. Niille on aina voinu puhuu ja viihyn niitten kans.”

12.4 Itsensä toteuttaminen (being)

Haastateltavista viidellä oli kertynyt työkokemusta useista eri paikoista, kolmella oli ollut yksi tai useampi kesätyö. Työtä nuoret olivat tehneet siisteys- ja kunnossapidon merkeissä, numeropalvelussa, pikaruokaravintoloissa, kaupan ja jäätelökioskin myyjänä, pankissa, sekä matkapuhelinliikkeessä asiakaspalvelijana. Haastateltavat kokivat ne työt mielekkäiksi, jotka liittyivät omaan alaan tai harrastukseen. Myös työkaverei-

ta, itsenäisyyttä ja liukuvaa työaikaa arvostettiin. Negatiivisena työssä koettiin huonot työajat, matala palkkaus ja yksitoikkoiset työtehtävät. Osa haastateltavista koki kuitenkin, että työssä kuin työssä on oppinut kunnioittamaan ja arvostamaan eri ammattien työtä. Työn mielekkyydestä nuoret kertoivat seuraavaa:

”tietyst palkka on ollu huonoo, jotenki työtehtävät on vähän puuduttavia. Et ne oppii yhes päivässä ja sen jälkee niiku ei pysy mielenkiinto yllä. Et varmaa loppupeleissä mielekkäin työpaikka näistä on kuitenkin ollu se mäkkärin työpaikka, et siel jakso olla sen viis vuotta. Siihen varmaa vaikutti se, et oli niin nuori ja kaikki asiat oli uusia. Ja toisaalt siel oli tehtävät aika sellasii monipuolisia, et ei oo vaan yhtä.”

”-- kyl mie koen, että ehkä siitä että mie oon tehny niin monenlaista ni on hyötyy siitä, että on tavallaan nöyryyttä niiku kunnioittaa eri ammatte. Helposti jotenkii, jos ei ois itte kokeillu kaikkee esimerkiks siivoustyötä, ni sehän on tosi, ei oo kovin arvostettu ammatti, mut kyl sit osaa arvostaa ihan eri tavalla ku on ite sitä tehny. Ja koen, että on kaikest ollu kuitenkin hyötyä. Ja se, että mie olen nyt mie, ni ehkä kaikki se, mitä mie oon tehny, ni on auttanu pääsemään tähän.”

Viisi haastateltavista oli kirjoittanut ylioppilaaksi ja yksi oli yhä lukiassa. Kaksi nuorta opiskeli ammattikoulussa, toinen maalaus- ja puutyölinjalla ja toinen tietoliikennepuolella. Ylioppilaaksi kirjoittaneista kaksi opiskeli yliopistossa ja kolme puolestaan ammattikorkeakoulussa. Yliopistossa nuoret opiskelivat valtio-oppia ja kauppatieteitä. Ammattikorkeakoulussa haastateltavat opiskelivat sosiaalialaa, terveydenhoitoalaa sekä viestintää. Haastateltavista kaikki kokivat, että olivat opiskelemassa juuri itselleen sopivaa alaa. Opiskelussa pidettiin tärkeänä myös juuri ammatin ja tutkinnon saamista sekä sitä kautta työpaikan löytymistä. Opiskelutoverit vaikuttivat myös opiskelun mielekkyyteen muutamalla haastateltavalla. Opiskeltavan alan löytymisestä nuoret kertoivat seuraavaa:

”lukion jälkee pidin väli vuoden ja just mietin, että mitä haluisin lähtä opiskelemaa. No sitten päädyin sosiaalialalle ja oon ollu ihan äärimmäisen tyytyväinen ja tuntuu, että kiinnostus kasvaa sitä mukaa mitä enemmän mitä on täst alast niiku oppinu.”

”Oon tykänny tosi paljo, tuntuu et on oma ala. Oon aika ulospäinsuuntautunu ja luova. Tuol saa toteuttaa itteää ja sitte oon tavannu uusii ihmisii paljo.”

Haastateltavien vapaa-ajan vietto keskittyi pääsääntöisesti urheiluharrastuksiin ja sosiaaliseen elämään. Urheiluharrastuksista nuoret mainitsivat jääkiekon, pesäpallon, lenkkeilyn, kuntosalin, jalkapallon ja rullaluistelun. Kuudella haastateltavista oli vähintään yksi urheiluun liittyvä harrastus, kahdella ei laisinkaan. Kaksi nuorista mainitsi tietokoneen kuuluvan vapaa-ajan viettoon. Sosiaaliseen elämään liittyvä vapaa-ajan vietto oli lähinnä sitä, että kavereiden kanssa käydään kahvilla, elokuvissa tai reissussa, laitetaan ruokaa tai katsotaan televisiota avopuolison kanssa. Muita ajanvietteitä oli lukeminen, ristikoiden täyttö sekä opiskeluun liittyvät tehtävät. Läheiset ihmiset korostuivat myös nuorten vapaa-aikaan liittyvissä vastauksissa:

”tietyst kavereitten kans aika pitkälti menee kaikki vapaa-aika. Käyää kahvilla ja kuhan ollaa ja jutellaa ja. kyl mie sillee iteksee käyn lenkillä ja rullaluistelees ja salilla.”

”tyttöystävän kans aika paljon ja sitte harrastusten paris ja sitte tota öö, tuomarihommii tekees ja sitte menee näitten tietokoneitten kans. VPK ja sali”

”nyt tällä hetkellä on tää niin sanottu vapaa-aika menny aika pitkälti ton opiskelun merkeissä. Valmistumisen eteen joutunu tekee töitä. Mut sit yleensä ottaen ihan kotona poikaystävän kanssa tai nään kavereita tai ei mitään ihmeellistä, sellasta tapaan tärkeitä ihmisiä. Ehkä se, että ennen luin tosi paljo, mut nyt se on jäännny, et se harmittaa ku ei kerkee sillee lukea niin paljo kun ennen. Mut ehkä tulee sellain aikaa taas ku kerkee.”

Haastateltavista kolme mainitsi omiksi voimavaroikseen sosiaalisuuden, kaksi taas kertoi voimavaroikseen rauhallisuuden ja sen, että osaavat kuunnella muita. Osa mainitsi myös harrastuksiin liittyviä vahvuuksia; liikunnallisuus, tietokoneosaaminen, kokemus vapaapalokunnasta ja käsityötaidot sekä kielitaito. Myös oma koulutus koettiin eduksi. Yksi nuorista kertoi voimavarakseen järjestelmällisyyden, toinen periksi antamattomuuden. Kolme haastateltavista koki positiivisuuden olevan voimavara heidän luonteenpiirteissään ja yksi koki myös luotettavuuden voimavarakseen. Yksi nuorista

kertoi myös voimavaransa olevan se, että hän tulee toimeen ihmisten kanssa, yksi kertoi olevansa nöyrä ja tiedostavansa omat heikkoutensa. Yksi haastateltava myös kertoi olevansa ennakkoluuloton ja avoin kaikelle uudelle. Omia voimavarojaan nuoret kuvasivat haastatteluissa seuraavanlaisesti:

”Mä oon aika periksi antamaton. Jos mie jotain alotan, mie kyl vien sen loppuun. Sit, mä oon sitä mieltä, et mä oon aika sosiaalinen. Se on ehkä ihan hyvä juttu. Se, että tuun toimee ihmisten kans, vaik en välttämättä niist iha hirveest pitäis. Sit, että tulen kuitenkin[toimeen ihmisten kanssa]. Ja mä meen sillä periaatteel, et jos oon muille mukava, ni ne on mulle mukavia.”

”No varmaan se, että oon aika sellain sosiaaliin luonne ja kuitenkin koken olevani silleen nöyrä tai semmoin et mie tiedostan ne omat heikkouteni ja vahvuuteni enkä yritä olla yhtää sen parempi tai huonompi ku mitä oon. Et pystyn kyl tiedostaa omat heikkouteni ja työskentelee niitten asioiden eteen. Ne on ne suurimmat.”

”Oon melko yleispositiivinen ihminen ja elämä on muokannu must vahvan ihmisen. Sitte oon rauhallinen ja kuuntelen toisii. En oo ennakkoluulonen ja oon avoin kaikelle uudelle.”

Uskonnosta kysyttäessä kaikki haastateltavista yhtä lukuun ottamatta kertoivat kuuluvansa kirkkoon. Kysyttäessä heiltä heidän suhteestaan uskontoon osa ei kyennyt sitä tarkemmin määrittellä. Kaksi kirkkoon kuuluvista nuorista kertoi, ettei usko jumalaan, muilla suhde oli joko epämääräinen tai sitä ei ollut mietitty. Yksi haastateltavista olisi eronnut kirkosta, ellei isä olisi uhannut perinnöttä jättämisellä. Haastateltavista ainut kirkkoon kuulumaton kertoi uskovansa uskontokunnasta riippumattomaan jumalaan ja mainitsi uskonnon aiheuttavan liikaa kärsimystä ja sotaa.

Kolme nuorista mainitsi elämää ohjaavaksi arvoksi Raamatun kultaisen säännön ja kymmenen käskyä, mainiten kuitenkin, etteivät ne heillä uskontoon liity. Yksi kertoi näiden arvojen olevan hänelle enemmänkin kulttuurisidonnaisia arvoja. Yksi haastateltavista kertoi arvojensa olevan eettisyys ja ekologisuus. Arvojaan hän noudatti olemalla kasvissyöjä ja pyrkimällä ympäristöystävälliseen toimintaan. Uskontoa ja arvoja nuoret pohtivat haastatteluissa seuraavanlaisesti:

”Huono. Mä oon meinannu erota, mut isä sano, et se jättää minut ilman perintöä, jos mie eroon. Ei kiinnosta ollenkaa enkä usko jumalaan. En mihinkää tähän kristilliseen enkä kyl mihinkää muuhunkaa.”

”Noo, se on sellain asia, mitä ei oo kauheest miettinny, et vaikee sanoo. Tavallaan ei kiellä niiku uskoon liittyyviä asioita, mut ei niitä oo kauheest omaa elämää läsnä ottanukkaa. Et kuitenkin halua, et oman elämän isot asiat tapahtuu sitte seurakunnan läsnäolles, et ei välttämättä kirkos, niiku kastetilaisuudet ja häät on kuitenkin halunnu siellä, että, et sit kuitenkin halua sen papin aamenen.”

”-- Se on just sellain asia, mitä ei o paljon miettinny, vaikee, en osaa sanoo. Et kai sit uskoo johonki isompaan voimaan, et on joku ees, mikä ohjaa tät elämää, et muuten tuntuu välil aika niiku mahottomalta, et kuitenkin, jos aattelee vaikka vauvaaki, et pienest asiast syntyy elämää. Et ehkä on joku isompi juttu. Mut että uskonnossa jollain kirkolla ei oo kauheen suurta merkitystä, et jokainen voi mun mielest uskoo ihan omassa kotonaanki, et ei sitä tarvi mennä kirkkoo harjottamaan.”

”En kuulu kirkkoo. Uskon kyl jumalaa, joka on kaikil sama, en usko eri uskontokuntii siis. Uskonto aiheuttaa myös kärsimyst ja sotii, eikä se todellakaa oo sen tarkoitus.”

12.5 Elämän ilot ja vaikeudet

Kaikki haastateltavat mainitsivat *elämän iloikseen* läheiset ihmiset: perhe, ystävät tai seurustelukumppani. Kolme nuorista mainitsi lemmikkieläimen yhdeksi elämän ilokseen, kaksi haastateltavaa mainitsi omat harrastukset. Yleensäkin pienet asiat elämässä tuottivat nuorille iloa: musiikki, elokuvat, keikat, luonto ja muiden ihmisten positiiviset kokemukset. Yksi haastateltavista koki tavallisen arjen olevan elämän ilo. Nuoret ylipäättään kokivat arjen pienet asiat hyvinvointia tuottavina:

”No musiikki, niiku keikat, kavereitten kanssa oleminen, poikaystävä ja meidän kissa on joskus vähä hassu, siitkii tulee hyvä mieli. Tulee aika monistakii asioista. Joku vaikka kertoo jonkuu kivan jutun, tai vaikka jos lukee lehestä, ni mul tulee siitäki ja sit mie liikutun ja käyn itkemään.

Tosi helposti, ei tarvi ees olla läheinen jolle käyny jotain mukavaa, kyl siit tulee hyvä mieli. Ystävät ja rokkikeikat.”

”No varmaan aika pienet asiat, että kaikki arjen pikku asiat. Yleensäki oon sellanen, että ku herään ni oon hyväl tuulel. Toisil taas on, et pitää olla joku asia, joka saa ne hyvälle tuulelle, mul taas pitää olla joku asia, mikä saa mut huonolle tuulelle. Ihan arki ittessään on elämän ilo.”

”Aika pienet asiat. Läheiset ihmiset, lemmikkieläimet, luonto, musiikki, elokuvat. Joka päivässä on jotain pientä iloo.”

Elämän vaikeuksia kysyttäessä kolmelle nuorista ei tullut mitään vaikeuksia tai elämää hankaloittavia tekijöitä mieleen. Yksi haastateltavista kertoi eronneensa juuri poikaystävästään, mikä aiheutti sen hetkiseen elämään alakuloisuutta. Yhdellä haastateltavista oli vastikään todettu elinikäinen sairaus, johon sopeutuminen vaikeutti hänen elämäänsä. Muilla nuorista kertoivat heillä olevan lähinnä elämää hankaloittavia tekijöitä: opiskeluun liittyvät paineet, oman alan löytyminen aikanaan sekä parisuhdeongelmat.

”Tota, mul todettiin MS-tauti vuoden vaihteessa ja se nyt on ehkä vähän hankaloittannu. Ja eihän siin muuten sille mitää, mutta tota nyt mul alkaa sitte se lääkitys ens kuun alussa. Ja kai se on sit ihan hyvä asia. Mut mie en saa juua puolee vuotee. Se on mulle ikävää, koska alkoholi on mulle sosiaalisen elämäni keskipiste. Se aiheuttaa mulle ongelmii, ku tiien, et joudun jäämää tavallaa sivuu. Ja sit sekii on vaikeaa siinä, et ne lääkkeet pitää pistää, niiku injektiona ja mul on aivan järkyttävä neulakammo. Ja tietysti ne maksaa. Mut ei mul muita vaikeuksii ole.”

”No ei mitää sellasii sen suurempii, kai ainahan nyt on sellasii pienii hankaloittavii tekijöit. Niiku nyt on ollu kaikki opiskelustressi ja no, totta kai parisuhtees on ongelmii aina silloin tällöin. Mut ei mitää sellast niiku, sellast suurta.”

13 NUOREN AIKUISEN HYVINVOINTI TULEVAISUUDESSA

13.1 Tulevaisuudenkuva

Kysyttäessä nuorilta, minkälainen heidän elämänsä on viiden vuoden kuluttua, kaikkien vastaukset sisälsivät myönteisiä ja realistisia odotuksia tulevaisuudesta. Toisen asteen opiskelijoista kaksi uskoi opiskelevansa vielä jatko-opintoja, yksi toivoi olevansa työelämässä. Kuusi haastateltavista uskoi olevansa työelämässä oman alan tehtävien parissa viiden vuoden kuluttua. Vanhempien luona asuvat nuoret uskoivat asuvansa tuolloin jo omillaan, kaksi haastateltavista uskoi asuvansa toisella paikkakunnalla tuolloin. Kaksi nuorista uskoi asuvansa viiden vuoden kuluttua omakotitalossa ja yksi jo omakotitalossa asuva uskoi rakentavansa uutta. Kuudesta naispuolisesta haastateltavasta neljä uskoi joko odottavansa lasta tai olevansa äiti viiden kuluttua. Yksi haastateltavista uskoi olevansa viiden vuoden kuluttua avioliitossa, yksi mainitsi myös olevansa tulevaisuudessa onnellinen. Yksi nuorista odotti tulevaisuudeltaan oman alan työtä, omaa perhettä ja taloa sekä terveyttä.

”Tota viiden vuoden kuluttua mul on toivottavast joku kiva kansainvälistä tehtäviä sisältävä työpaikka ja sitte ehkä mie oisin raskaana. Ai viiden vuoden kuluttua? Ai no sithän mul on jo lapsi! Anteeks, ainaki yksi lapsi on ja sit mie voin vaikka varttuu toista. Ja sit meil on talo ainakii rakennusvaiheessa. Ja sit mie oon ihan noin muuten ihan kunnossa. Terveystellisesti siis.”

Paremmasta elämästä ei haaveillut lainkaan haastatelluista nuorista kolme. Heidänkin nuorten, jotka vastasivat haaveilevansa, vastaukset liittyivät ennemmin parempaan elämään tulevaisuudessa kuin nykyhetkessä. Näihin haaveisiin kuuluivat muun muassa mukava työpaikka, enemmän rahaa, omakotitalo, hyvä elämä.

”No kai sit aina uneksii, et vois olla vaikka miljonääri. Oon kyl aika tyytyväinen tän hetken elämään, että tietyst ku ei oo viel kauheen pitkää olu työelämässä ni toivoo, et tulis vähä enemmän rahaa, et pystyis just hankkii jotain asioit mitä on halunnu. Pääsääntösesesti olen ihan tyytyväinen.”

”En mie sanois, että paremmasta elämästä välttämättä uneksi, mut niinku on niit haaveita ja haluisin, et tietyt asiat ois eri taval tulevaisuudes, niiku just tää avioliitto ja omakotitalot sun muut. Mut että en mie sano että täl hetkel ois niinku huonompi. Siis tää mitä täl hetkel on, ni on just hyvä niiku tän hetkiseen tilanteeseen nähden.”

13.2 Yhteiskunta

Haastateltavilla oli erilaisia näkemyksiä yhteiskunnan vaikutuksesta heidän hyvinvointiinsa tulevaisuudessa. Kaksi nuorista koki, että yhteiskunnalla ja sen tarjoamalla tukimuodoilla ei tule olemaan minkäänlaista vaikutusta heidän tulevaisuuden hyvinvointiinsa. Muut nuoret näkivät yhteiskunnan vaikuttavan hyvinvointiin perhettä perustettaessa, opintojen aikana, työttömyyden kohdatessa sekä terveystalveluiden näkökulmasta. Kaksi haastateltavaa koki yhteiskunnalla olevan vaikutusta heidän tulevaisuuden hyvinvointiin, kuitenkin he eivät osanneet eritellä tarkemmin, miten. Yksi nuori kertoi mahdollisen perheen lisäyksen vaikutuksesta yhteiskunnan tukimuotojen arvostukseen:

”Et tietysti en aina välttämättä kannata tät täntyylistä yhteiskuntaa mikä Suomessa on, mut ku tämmönen meillä kuitenkin on, ni kyl varmasti just äitiysrahojen myötä ja sit jos syntyy lapsia, sit heille koulutus tulee kuitenkin yhteiskunnan kautta ja sit kaikki terveystalvelut on niiku tulevaisuudessakii ja nyt tietyst tähä asti on saanu koulutuksee yhteiskunnalt tukea. Mut en sillä tavalla justiisa hirveesti oletta, että tarvisin niiku työttömyysrahoi tai tällaisii yhteiskunnalta jatkossa tai tukia, mut nää perustuet, mitä tulee, ni lasten kautta sit taas.”

Kotipaikkakunnan työllistymismahdollisuudet haastateltavat kokivat eri tavoin. Yksi haastateltavista koki työllistymistilanteen heikkona. Kaksi haastateltavista kertoi, ettei tiedä, minkälaiset mahdollisuudet kotipaikkakunnalla on työllistyä. Omiin työllistymismahdollisuuksiin uskoi neljä nuorista, yhdellä haastateltavista ei ollut kovin vahva usko. Kaksi nuorista oli epävarmoja omasta työllistymisestään. Yksi haastateltavista sanoi seuraavaa:

”Joo[uskon]. Että kyl nyt jotain töitä löytyy. Mut tietyst välil usko alkaa horjuu, ku oon itte varmaa sen sata työhakemust laittanu ja pääs muu-

tamaa haastatteluu. Oman alan koulutuksel löytämiin voi olla hankalaa, mut että kylhän Suomes ihan hyvin töitä on tarjolla. Paitsi nyt ku oli nää lamavuodet, ni on ollu tietyst viel hankalampaa.”

”Nyt tietyst tänä aikana, kun oli toi lama, sehän oli aika kinkkistä. Mut mie oon sitä mieltä, et kyl tekeville töitä löytyy. Enhän miekää hirveen mielellää siivonnu, mut ku se alko olee ainoo vaihtoehto, ni ole vaa mentävä.”

Paikkakunnan opiskelumahdollisuudet nuoret kokivat monipuolisena ja hyvänä. Yksi haastateltavista kertoi, että maksuton koulutusjärjestelmä on mahdollistanut hänen yliopisto-opiskelunsa:

”Että kylhän se et Suomes on just ilmain opiskelu mahdollistaa sen, että voi koko ajan kehittää itteään lisää. Ja et on ylipäätää tähän pisteeseen päässy. Jos miettii muita maita, et pitäis maksaa yliopistokoulutuksest, että ei ois välttämättä tullu käytyy.”

Oman paikkakunnan aluekehityksestä haastateltavilla oli erilaisia mielipiteitä. Puolella nuorista ei ollut oikein mitään sanottavaa aluekehityksestä. Yksi haastateltavista koki kuntien yhdistymisen pääsääntöisesti positiivisena asiana, yksi näki yhdistymisessä lähinnä vain negatiivisia asioita ja yksi oli toiveikas aluekehityksen suhteen. Yhdellä haastateltavista kuntaliitoksella ei ollut henkilökohtaisen hyvinvoinnin kannalta merkitystä, mutta hän koki syrjäseutujen kärsivän palveluiden keskittymisen myötä. Nuoret miettivät aluekehityksestä seuraavanlaisesti:

”Mie ajattelen tät asiaa ehkä Valkealan kannalta ja tää iso Kouvola on kyllä huono asia. Ei olla hyvää suuntaa kyllä menossa, että koulut lakautetaa ja joka paikasta nyt säästetään. Pyh.”

”-- toisaalta et palvelut keskittyy on huono puoli, et jää justii nää syrjäseudut ilman koului ja terveystaluita, mut sit toisaalta, jos on jossain syrjällä koululla vaan yks opettaja, nii en tiää sit et kuinka laadukast palveluu sekää lapsille on, et se yks opettaa ne kaiken ja sit syrjäseuduilla kyl usein pääsee esimerkiks opettajan työhön tai lääkärin työhön vähän epäpätevämpikin ku sinne ei ole niin paljon hakijoita. Et uskon kui-

tenkin, et keskittämällä me kaikki saadaan laadukkaampaa palvelua. Et totta kai sit vanhukset vaikka syrjäseudulla ni kulkemiin on hankalampaa.”

13.3 Sosiaaliset suhteet

Kaikki haastatellut nuoret kokivat *sosiaaliset suhteet* hyvin merkityksellisinä tulevaisuuden hyvinvointinsa kannalta. Ystäviltä ja läheisiltä nuoret saavat tukea, he auttavat jaksamaan arjessa ja kannustavat elämässä. Kolme nuorista asui avioliitossa ja yksi oli avioliitossa. Kuuden nuoren toiveena tai tavoitteena oli avioliitto tulevaisuudessa. Yksi nuorista kertoi, ettei pidä avioliittoa tärkeänä, mutta olisi valmis avioitumaan lasten tulevaisuuden turvaamiseksi. Kuusi haastatelluista toivoi saavansa lapsia tulevaisuudessa. Yksi nuorista kertoi myös, että mikäli saa perheenisäystä sosiaalisten verkostojen merkitys tulee kasvamaan.

”No, sosiaaliset suhteet nyt tietenkii vaikuttaa aina hyvinvointiin ja kyl varmaa nykyää nyt enenevis määrin, varsinkii jos sais gradun tehtyä, ni tuntuu et jäis aikaa enemmän, et ois oikeesti, et arki-iltoinaki et jaksais nähä kavereita ja.. Sit tietyst perhe on aina ollu tärkee, et niit nyt yritää nähä kerran viikos melkein kaikkia perheenjäseniä. Ja sit varsinkii jos siunaantuu lapsia ni siinäki taas sit on tärkeetä, että on niitä sosiaalisia verkostoja, on hoitajia ja joista saa tukea ja sit tietyst jos kavereita ois samassa tilanteessa.”

”Avioliitot ei o mulle oikee kauheest mitää merkityst. Sit ku saan lapsii, ni virallisist syistä saatan mennä naimisii. Niiku, et niillä ois taloudellinen turva sit. Mun mielest rakkaus ei tartte avioliittoa, se on jokaisen omas sydämes.”

13.4 Omat voimavarat

Kaikki haastatellut nuoret kokivat, että heidän *omilla voimavaroilla ja vahvuuksilla* on vaikutusta heidän hyvinvointiinsa tulevaisuudessa. Harva kuitenkaan osasi selittää, millä tavoin nämä tekijät vaikuttavat. Kaksi haastatelluista koki omilla voimavaroilla olevan vaikutusta työllistymisen kannalta heidän tulevaisuuden hyvinvointiinsa. Yksi

nuorista koki vahvuuksillaan olevan perheen perustamisen sekä talon rakentamisen näkökulmasta vaikutusta hyvinvointiinsa tulevaisuudessa.

”No, varmaa siinä, että itte oon aika sellain päämäärätietonen, tuntuu että jos ois jotain hankaluuksii vaikka saada lapsii, niin en ehkä jää sit odottelemaan, vaan varmaan sitten adoptoidaan tai jotain, et enemmän tartun toimeen sit niis asioissa. Ja sitte just työnhaussa niin, ehkä siin on sit et painaa enemmän se koulututkinto ja kai nyt jotkuu luonteenpiirteet, järjestelmällisyysel pääsee aika pitkälle. No sillee, että on kädentaitoi molemmilla [hänellä ja puolisoilla], että varmaan jos kävis talooki tekemää, ni osaa sitte remontoida.”

”Kyl mie uskon, et niistä, et on sosiaalinen ja tekee asiat kunnol loppuu, ni on aika suuri tekemiin sit et työllistyy. Se nyt se suurin tavote täl hetkel on saada itellee ammatti ja päästä työelämää kiinni. Kyl mie uskon, että niistä on minulle hyötyä.”

14 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

14.1 Nuorten elämäntyylit

Haastateltavien elämäntyyleissä oli paljon yhteneväisyyksiä. Kaikki nuoret pitivät sosiaalisia suhteita tärkeänä elämässään, myös työn tekemistä ja kotia arvostettiin. Pääasiallinen syy kotikaupungissa pysymiselle olivat läheiset ihmiset; ilman heitä nuoret voisivat hyvin kuvitella asuvansa muualla. Usean nuoren elämäntyylit oli sekoitus kahden eri elämäntyyliä, mutta nämä elämäntyylit olivat pääosin samoja haastateltavilla.

Kansallisen nuorisotutkimuksen kuvaamista elämäntyyleistä kohderyhmä kuului pääosin perinteisten ryhmään, johon kuuluu Kansallisen nuorisotutkimuksen määrittelyn mukaan turvallisen elämän arvostaminen. Kaikille nuorille oli tärkeitä elämässä sosiaaliset suhteet, lisäksi työtä ja kotia pidettiin tärkeänä. Perinteiset suhtautuvat Kansallisen nuorisotutkimuksen luokittelun mukaan positiivisesti tulevaisuuteen ja uskovat omaan pärjäämiseensä. Haastattelemani nuorilla oli realistinen kuva mahdollisuuksistaan ja tulevaisuuden tavoitteistaan. Kaikki suhtautuivat positiivisesti tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiinsa. Näiden tekijöiden vuoksi kaikki haastateltavat voidaan luokitella perinteisten elämäntyyliin. Yhdellä haastateltavista oli perinteis-

ten ryhmän elementtien lisäksi joitain maailmanparantajien elämäntyyliin liittyviä ominaisuuksia. Näitä ominaisuuksia olivat itsensä toteuttaminen sekä kriittinen kuluttaminen, tällä nuorella ekologinen kuluttaminen.

Eniten yhteneviä vastauksia nuorilla oli kysyttäessä suhteesta uskontoon. Haastateltavat kokivat suhteen olevan miltei olematon, jotkut jopa vastustivat uskontoon liittyviä asioita. Yksi nuorista kertoi halunneensa erota kirkosta, mutta isän vastustus oli estänyt tämän. Nuorilla oli kuitenkin kristinuskosta peräisin olevia arvoja; kultainen sääntö ja kymmenen käskyä nousivat usean nuoren arvoissa esiin. Kristillisistä arvoista kerrottiin kuitenkin, etteivät ne ole heille uskontoon sidonnaisia, vaan lähinnä kasvatuksesta peräisin olevia arvoja. Yksi haastateltavista kertoi kristillisten arvojen olevan hänelle kulttuurisidonnaisia.

14.2 Nuorten elämäntyyliin ja -tapaan liittyvät voimavaratekijät

Opinnäytetyön ensimmäinen tutkimuskysymys oli *Mitkä ovat keskeiset voimavaratekijät ja niiden puutteet hyvinvoinnin näkökulmasta nuorten aikuisten elämäntyyliin ja -tavassa*, johon etsittiin vastausta Allardtin (1976) hyvinvoinnin ulottuvuuksien: elintaso (Having), yhteisyyssuhteet (Loving) ja itsensä toteuttaminen (Being) mukaan.

Haastatellut nuoret vaikuttivat hyvinvoivilta eikä heillä haastattelujen perusteella ollut liiemmin pahoinvointia tuottavia tekijöitä. Kaikki haastateltavat kertoivat elämän iloikseen sosiaaliset suhteet; perhe ja läheiset ystävät. Nuorten kuvaamat elämän ilot olivat arkisia jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita. Nuorilla tuntuikin olevan hyvä arjen sietokyky, ja arjesta tunnuttiin jopa nauttivan. Valitsisin opinnäytetyöni nimeen yhden haastateltavan lainauksen, koska mielestäni se kuvasi koko kohderyhmän hyvinvointia sekä elämäntyyliä osuvasti. Arjen pienet asiat tuottivat hyvinvointia kohderyhmälle, mikä näkyi myös nuorten elämäntyyliin. Haastateltavat kertoivat elämän vaikeuksista kysyttäessä arkeen liittyvistä ongelmista. Opiskelu tuotti stressiä sekä vei aikaa haastateltavien vapaa-ajasta. Nuoret kuitenkin kokivat näiden olevan lähinnä elämää hankaloittavia tekijöitä. Muutama haastateltava ei nimennyt minkäänlaisia vaikeuksia elämässään. Haastattelujen jälkeen mietinkin, kuinka avoimesti haastateltavat omista vaikeuksistaan kertoivat. Haastattelun alussa korostin, että haastateltava saa itse päättää, kuinka avoimesti kysymyksiin vastaa. Tuntemattomalle haastattelijalle ei ole välttämättä helppo kertoa vaikeista asioista.

Allardtin sosiologisen hyvinvointimallin (1976) mukaan elintaso käsittää ihmisen fysiologiset tarpeet. Nuoret kokivat taloudellisen tilanteensa pääosin hyvänä tai ainakin riittävänä. Yksi haastatelluista kertoi olevansa pääasiallisena opiskelijana virallisesti köyhyysrajan alapuolella, kuitenkin avopuoliso jakoi suuren osan taloudellisesta vastuusta. Nuoret kokivat, että vaikka rahaa olikin välillä niukasti, sillä tuli toimeen. Moni mainitsi tärkeintä olevan perustoimeentulo, haastateltavat kokivatkin rahan olevan lähinnä välttämättömyys nyky-yhteiskunnassa. Lapsuudenkodin taloudellinen tilanne koettiin olleen myös hyvä tai riittävä. Perheen talouden ei muistettu olleen ikinä niukka, vaikka nuoret eivät aina saaneetkaan kaikkea haluamaansa heti. Moni nuorista koki myös, että vanhemmat ovat joustaneet omista tarpeistaan antaakseen lapsilleen enemmän.

Allardtin hyvinvointimallin (1976) mukainen yhteisyssuhteiden tarve tuli myös haastateltavilla tyydytetyksi. Yhteisyssuhteilla tarkoitetaan ihmisen tarvetta solmia sosiaalisia suhteita ja kuulua yhteisöihin. Kaikilla haastatelluilla nuorilla sosiaaliset suhteet nousivat ensisijaisen tärkeäksi hyvinvointia tuottavaksi tekijäksi. Nuorista kaikki mainitsivat ystävien ja läheisten olevan tärkeitä voimavaroja heidän elämässään. Suhdetta vanhempiin ja sisaruksiin haastateltavat pitivät kaikki tärkeänä ja he kertoivat vanhempien tukeneen heitä elämän varrella. Läheisimpien ystävien merkitys koettiin myös hyvin tärkeäksi; heiltä haastateltavat saivat tukea ja ystävät auttoivat jaksamaan arjessa paremmin. Kaikki nuoret mainitsivat ystävät ja läheiset kysyttäessä elämän ilojä. Ystävien tapaaminen korostui myös nuorten vapaa-ajan vietossa.

Allardtin mukaan itsensä toteuttaminen on hyvinvoinnin tärkeä osa. Itsensä toteuttamisella tarkoitetaan yksilön tarvetta kehittää persoonallisuuttaan ja integroitua yhteiskuntaan. Suurimmalla osalla haastateltavista oli urheiluun liittyvä harrastus, jonka koettiin tuottavan hyvinvointia. Työ, opiskelu tai mielekäs tekeminen on tärkeä tekijä itsensä toteuttamisen tarpeen tyydyttämisessä. Haastateltavat kokivat opiskelevansa heille oikeanlaista alaa ja pitivät opiskelua mielekkäänä. Opiskelu tuotti osalle nuorista myös huolta ja hallitsi ajankäyttöä. Haastateltavat kokivat tämän kuitenkin olevan sen arvoista ja koulutuksesta valmistumista pidettiin arvossa. Haastateltavien mielestä osa heidän työpaikoistaan ei ole ollut riittävän mielekkäitä. Haastateltavat kokivat ne työt mielekkäiksi, jotka liittyivät omaan alaan tai harrastukseen. Myös työkavereita, itsenäisyyttä ja liukuvaa työaika arvoitettiin. Negatiivisia puolia työpaikoissa olivat huonot työajat, matala palkkaus ja yksitoikkoiset työtehtävät. Osa haastateltavista koki

kuitenkin, että työssä kuin työssä on oppinut kunnioittamaan ja arvostamaan eri ammattien työtä. Muutama haastateltava toteutti itseään kodin laittamisen ja sisustamisen muodossa. Haastatteluista kävi ilmi, että jokainen haastateltava toteutti itseään jollakin tavalla. Osalle tämä oli opiskelua, osalle vapaa-aika ja harrastukset. Itsensä toteuttamisen esteenä oli muutamalla opiskelu, joka vei ison osan vapaa-ajasta.

14.3 Nuorten hyvinvointi tulevaisuudessa

Toisena tutkimuskysymyksenä opinnäytetyössä oli *Minkä tekijöiden kohderyhmä kokee vaikuttavan hyvinvointiinsa tulevaisuudessa?*

Tulevaisuudessa hyvinvointia katsottiin yleisesti tuottavan sosiaaliset suhteet. Tulevaisuuden toiveina haastateltavilla olivat koulutuksen suorittaminen, työpaikan saaminen, oman asunnon tai talon hankkiminen ja perheen perustaminen. Haastateltavien tulevaisuuden kuva oli myönteinen ja realistinen. Nuoret uskoivat työllistyvänsä tulevaisuudessa ja omilla voimavaroilla koettiin olevan suuri merkitys työpaikan löytymisen suhteen. Tulevaisuuden hyvinvoinnin suhteen nuoret kokivat sosiaaliset suhteet ja mielekkään tekemisen merkittävinä tekijöinä. Myös yhteiskunnan tarjoamaa turva-verkkoa ja esimerkiksi kaikille yhtäläisiä terveystalv palveluja arvostettiin.

Haastateltavat vaikuttivat olevan tyytyväisiä tämän hetken elämäänsä, harva haaveili paremmasta elämästä. Nämäkin haaveet liittyivät enemmän tulevaisuuteen kuin siihen, että nuoret haluaisivat muutosta tämän hetkiseen elämäntilanteeseen. Yksikään nuorista ei haaveillut yltäkylläisestä elämästä; kaikki tavoittelivat realistisesti työtä tai jatko-opiskelupaikkaa ja omaa kotia. Tämänhetkiseen elämäntilanteeseen haastateltavat olivat pääosin tyytyväisiä ja arkisiakin asioita osattiin arvostaa. Yksi nuorista vastasi paremmasta elämästä kysyttäessä seuraavaa: *että olisi hyvä elää*. Vastauksessa kiteytyikin mielestäni hyvin kaikkien haastateltavien tulevaisuuden haaveet ja tavoitteet.

Nuorten tulevaisuuden pyrkimyksistä voi päätellä heidän yhteiskuntaan integroitumisen tason. Yhteiskuntaan integroitumista voidaan pitää tapahtumaketjuna, jonka kuлуessa nuori sisäistää odotukset, joita yhteiskunnalla on heidän suhteensa. Suomalainen yhteiskunta odottaa kansalaisiltaan kouluttautumista, työelämässä mukana olemista sekä perheen perustamista. Opinnäytetyöni nuorista kaikki tavoittelivat elämäänsä juuri näitä yhteiskunnan heiltä odottamia seikkoja. Viiden vuoden kuluttua nuoret uskoivat olevansa joko itselleen mieleisessä työssä tai jatko-opiskeluja suorittamassa.

Suurella osalla nuorista oli myös haave omasta perheestä sekä omistusasunnosta tai talosta. Näin ollen heidän voi päätellä olevan onnistuneesti yhteiskuntaan integroituneita.

14.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta edistää tutkijan tarkka selostus kaikista vaiheista ja siitä, kuinka tutkimus on toteutettu. Aineiston tuottamisen olosuhteet olisi kuvattava selvästi sekä totuudenmukaisesti. (Hirsjärvi, Hurme 2007, 227)

Haastattelijalle oli laadittu apukysymyksiä, jotta tutkittava asia tulisi varmasti esiin haastattelun aikana. Testasin haastattelua koehenkilöllä ennen sen käyttöä, jotta siinä mahdollisesti piilevät ongelmat nousisivat esiin. Haastateltavat hankin omien kontaktieni avulla, kuitenkin he olivat itselleni entuudestaan tuntemattomia. Tiedustellessani heidän halukkuuttaan osallistua haastatteluun, kerroin mihin tarkoitukseen haastattelut tulevat ja että olen salassapitovelvollinen. Haastattelutilanteen alussa kertosin tämän ja pyysin lupaa nauhoittaa haastattelun ja kerroin, että haastateltava voi kertoa juuri sen verran kuin kokee olevansa valmis kertomaan. Ilmoitin myös, että hävitän kaiken haastattelumateriaalin opinnäytteeni valmistuttua.

Ensimmäisessä haastattelussa huomasin haastattelutaidoissani tiettyjä puutteita. Olin jännittynyt enkä sen takia pysähtynyt tarpeeksi esittämään tarkentavia kysymyksiä. Litteroin ensimmäisen haastattelun ennen seuraavien tekoa ja tässä yhteydessä huomasin taitojeni kehittämistarpeen. Kiinnitin haastattelun kulkuun enemmän huomiota ja loput haastattelut tuottivatkin paremmin aineistoa. Osalla haastateltavista oli myös vaikeuksia ymmärtää joitakin esittämiäni kysymyksiä, esimerkiksi elintaso oli käsitteenä hankala joillekin. Selitin kuitenkin kysymykset tuolloin toisella tavalla ja koin, että tämän jälkeen he ymmärsivät ainakin osittain kysymäni. Nuorimmilla haastateltavista ei kuitenkaan ollut liiemmin sanottavaa esimerkiksi rahan merkityksestä tai kulutustottumuksistaan. Uskon tähän vaikuttaneen sen, että he eivät olleet vielä asuneet omillaan ja sen myötä joutuneet taloudellisia seikkoja elämässään miettimään. Sain kuitenkin muilta haastateltavilta laajoja vastauksia näihin kysymyksiin, joten koen osittain saavuttaneeni tavoitteeni. Näiden asioiden valossa olisin kuitenkin jättänyt nuorimmat haastateltavat kohderyhmäni ulkopuolelle.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää Kymenlaaksossa asuvien koulutusvaiheessa olevien nuorten elämäntyyliä sekä niitä tekijöitä, jotka synnyttävät hyvinvointia heidän arjessa. Hyvinvoinnin selvittämiseksi tuli lisäksi selvittää kohderyhmän elämäntyyli ja -tavat. Tavoitteen saavuttamiseksi perehdyin teoriaan mahdollisimman hyvin ja avasin itselleni työn keskeiset käsitteet. Haastattelujen teemat valikoituivat teorian pohjalta ja tein teemahaastattelurungolla koehaastattelun. Teemojen avulla oli näin ollen hyvä selvittää nuorten elämäntyyliä ja hyvinvointia tuottavia tekijöitä. Kahdeksan henkilön otannalla sain selvitettyä henkilömäärältään pienen ryhmän elämäntyyliä ja hyvinvointia. Opinnäytetyöni on yksi osa isompaa Voi hyvin nuori -hanketta, ja uskon opinnäytetyöni olevan hyödyllinen hankkeelle.

Laadullisen aineiston analyysissä on keskeisintä luokittelujen tekeminen. Lukijalle tulisi kertoa luokittelun syntymisen alkujuuret ja luokittelujen perusteet. Tutkijan tulisi myös kertoa, millä perusteella tutkija esittää tulkintoja sekä mihin hän päätelmänsä perustaa. Tässä kohdassa lukijaa auttaa, jos selostusta rikastutetaan esimerkiksi suorilla haastatteluotteilla. (Hirsjärvi, Hurme 2007, 227, 228.) Teemoja laadittaessa ryhmämme mielti tarkasti, mitä teemoja otamme mukaan ja perustelimme ne teoriaan perustaen. Litteroin kaikki vastaukset sanatarkasti, jonka jälkeen aloin analysoida aineistoa teemoittelun avulla ja kirjoittaa tuloksia. Tulosten kirjoittamisen jälkeen aloin tehdä tulkintoja aineistosta ja laitoin haastatteluista sanantarkkoja lainauksia.

Yhtenä laadullisen tutkimuksen luotettavuuden mittarina voidaan pitää sitä, että onko tutkimuksen tulokset yleistettävissä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tavoitteena on ymmärtää tutkimuskohdetta. Tutkittaessa esimerkiksi nuorison elämäntapaa, voi hän valita yhden luonnollisesti olemassa olevan ryhmän ja haastatella kaikki sen ryhmän jäsenet. Aineisto on riittävä silloin, kun samat asiat alkavat kertautua haastatteluissa. (Hirsjärvi, Hurme 2007, 176.) Haastateltavien lukumäärä oli määritelty valmiiksi hankkeen kautta. Haastatteluja tehdessäni huomasin kuitenkin, että vastauksissa oli tiettyjä samankaltaisuuksia ja asiat alkoivat kertautua. Koen siis, että tässä opinnäytetyössä aineisto oli riittävä otannan lukumäärän puitteissa.

Opinnäytetyöprosessin alussa minulla oli käsitys koulutusvaiheessa olevien nuorten elämäntyylien ja -tapojen eroavaisuudesta. Uskoin heillä myös olevan elämässään hyvinkin erilaisia hyvinvoinnin lähteitä. Hyvinvointia tuottavat tekijät olivat kuitenkin nuorilla samankaltaisia; läheiset ihmiset, vapaa-aika ja arki kotona. Kiinnostavaa oli-

sikin tutkia koulutusvaiheessa olevien nuorten elämäntyyliä ja hyvinvointia laajemmalla otannalla. Tämä opinnäytetyö tutki kymenlaaksolaisia nuoria. Jäin miettimään, onko Kymenlaaksossa tapahtuneella taloudellisella rakennemuutoksella ollut vaikutusta nuorten elämäntyyliin ja hyvinvoinnin kokemiseen. Nuoret sivusivat vastauksissaan taloudellista taantumaa ja työmarkkinoiden epävarmuutta. Tämän opinnäytetyön tuloksien perusteella ei voi kuitenkaan tehdä päätelmää alueellisen rakennemuutoksen yhteydestä kohderyhmän hyvinvointiin. Millaisia tuloksia saataisiin kansallisella tasolla tutkittaessa? Tuottaisiko tutkimus erilaisia tuloksia eri alueilla? Näitä kysymyksiä voisi jatkotutkimuksena selvittää.

Samassa opinnäytetyöryhmässä tehtiin teemahaastattelut kuudelle muulle kohderyhmälle. Nämä kohderyhmät olivat keskenään hyvin erilaisia. Kiinnostavaa olisikin vertailla näiden samalla viitekehysellä tehtyjen seitsemän opinnäytetyön tuloksia keskenään. Löytyisikö tuloksista yhteneväisyyksiä vai olisivatko ne täysin erilaiset? Jatkok tutkimuskysymykseksi nousi tämän tutkimusprosessin aikana näin ollen se, onko eri kohderyhmien nuorten elämäntyyliä yleisesti jotain yhtenevää. Lisäksi olisi mielenkiintoista selvittää, miten näiden tulosten perusteella nuorten hyvinvointia voitaisiin edistää.

LÄHTEET

Aalto-Kallio, M. 2004. Nuorten kokema yksinäisyys ja sen yhteys tulevaisuusorientaatioon. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20071067> [viitattu 15.9.2010].

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 1999. Nuoren aika. Helsinki: WSOY.

Ahola, S & Kivelä, S. 2007. Elämää nivelvaiheissa. Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy. VaSkooli-projektin loppuraportti. Saatavissa: http://www.vaskooli.fi/elamaa_nivelvaiheissa.pdf [viitattu 6.10.2010].

Ala-Kiiskilä, A. 2007. Summan tehdas suljetaan. Kymen Sanomat. Saatavissa: http://www.kymensanomat.fi/page.php?page_id=5&news_id=200734256563. [viitattu 23.8.2010].

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Juva: WSOY:n graafiset laitokset.

Ammatillinen koulutus. 2010. Tilastokeskus. Saatavissa: <http://www.stat.fi/til/aop/index.html>. [viitattu 13.8.2010].

Aro, J. & Jokivuori, P. 2010. Klassinen sosiologia ja moderni maailma. Helsinki: WSOYpro Oy.

Bergström S. & Leppänen A. 2005. Yrityksen asiakasmarkkinointi. Helsinki: Edita.

Ekamin koulutustarjonta. 2010. Etelä- Kymenlaakson ammattiopisto. Saatavissa: <http://www.ekami.fi/index.asp?link=37>. [viitattu 23.8.2010].

Elämäntyyliyhdykset. 15/30-kerhon internetsivut. Saatavissa: <http://1530kerho.fi>. [viitattu 24.9.2010].

Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. p. (1.p. 1998). Tampere: Vastapaino.

Harrington, K. & Repo, M. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian opiskelijoiden hyvinvointitutkimus 2007. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:stadia-1194532012-4> [viitattu 8.9.2010].

Helve, H. 2002. Arvot, muutos ja nuoret. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi Oy.

Huurre, T. & Aro, H. 2007. Nuoruusiän hyvinvoinnin erot vaikuttavat aikuisikään saakka. Kansanterveys-lehti. Artikkelit. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: http://www.ktl.fi/portal/suomi/julkaisut/kansanterveyslehti/lehdet_2007/nro_1_2007/nuoruusiän_hyvinvoinnin_erot_vaikuttavat_aikuisikaan_saakka. [viitattu 2.10.2010].

Jarasto, P. & Sinervo, N. 1999. Murrosikäisen ja nuoren maailma. Jyväskylä: Gummerus Kustannus.

Joronen, K. 2005: Adolescents' subjective well-being in their social contexts. Tampereen yliopisto. Saatavissa: <http://www.deakin.edu.au/research/acqol/publications/resources/thesis-joronen-k.pdf>. [viitattu 29.9.2010].

Järvinen, T. 2001. Koulutusjärjestelmän yksilöllistyminen ja valinnan vapaus. Teoksessa Kuure, T. (toim.) Aikuistumisen pullonkaulat. Nuorten elinolot -vuosikirja. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Kantola, I. Koskinen, K. & Räsänen, P (toim.). 2004. Sosiologia karttalehtiä. Jyväskylä: Gummerus.

Karisto, A & Konttinen, R. 2004. Kotiruokaa, kotikatua ja kaukomatkailua. Helsinki: Palmenia-kustannus Oy.

Karisto, A. Takala, P. & Haapola, I. 2003. Matkalla nykyaikaan. Elintason, elämäntavan ja sosiaalipolitiikan muutos Suomessa. 3. Painos. Helsinki: WSOY.

Komonen, K. 2001. Työn moraalista koulutuksen moraaliin. Teoksessa Kuure, T. (toim.) Aikuistumisen pullonkaulat. Nuorten elinolot -vuosikirja. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Konu, A. 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Saatavissa: <http://acta.uta.fi/pdf/951-44-5445-6.pdf>. [viitattu 5.2.2010].

Koskenvuo, K. Hämäläinen, U. (toim.) Kangas, O. (toim.) 2010. Perhepiirissä. Lap-suudentapahtumat, terveys ja elämäntyytyväisyys. Helsinki: Kela.

Koulutukseen hakeutuminen. 2010. Tilastokeskus. Saatavissa: <http://www.stat.fi/til/khak/index.html>. [viitattu 13.8.2010].

Koulutus. 2010. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Saatavissa: <http://www.kyamk.fi/Koulutus>. [viitattu 23.8.2010].

Koulutusjärjestelmä. 2010. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutusjaerjestelmae/?lang=fi>. [viitattu 8.9.2010].

Koulutustarjonta. 2010. KSAO. Kouvolan seudun ammattiopisto. Saatavissa: <http://www.ksao.fi/koulutustarjonta/>. [viitattu 23.8.2010].

Kymenlaakso nuorten asialla. 2010. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun media-tiedote. Saatavissa: http://www.kyamk.fi/Ajankohtaista/Mediatiedotteet/?news_id=486 [viitattu 23.9.2010].

Kymenlaakson maakuntaohjelma 2007–2010. 2006. Maakuntavaltuusto. Kymenlaakson liitto. Saatavissa:

<http://services.kymenlaakso.fi/www/DimDocumentDownload?action=show&id=291&fileId=470>. [viitattu 23.8.2010].

Kymenlaakson terveyden edistämisen suunnitelma vuosille 2008–2011. Kymenlaakson sairaanhoitopiirin kuntayhtymä. Terveyden edistämistyöryhmä. Saatavissa: http://www.kymshp.fi/poytak/uploads/1201369038749_liite_11_4.pdf. [viitattu 26.10.2010].

Kymi kutsuu. 2010. Kymenlaakson kunnat. Seitsemän kunnan Kymenlaakso. Saatavissa: http://www.kymi.fi/index.php?option=com_prodview&task=City&Itemid=22. [viitattu 23.8.2010].

Lamminmäki, L. 2008. Kouvola 2009 Kymijoen kaupunki. Lehdistö tiedote. Saatavissa: http://www.kouvola.fi/material/attachments/5w2DNI4U1/5A0Ndmkkk/Files/CurrentFile/Kouvola2009_Lehdistotiedote_120808.pdf. [viitattu 23.8.2010].

Lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveys 2010 – 2013. Suomen Akatemia. Tutkimusohjelma: (SKIDI-KIDS) 2010. Saatavissa: <http://www.aka.fi/Tiedostot/Tiedostot/LAPSET/LASTEN%20JA%20NUORTEN%20HYVINVOINTI%20JA%20TERVEYS.pdf>. [viitattu 23.8.2010].

Lehtinen, E. Kuusinen, J. & Vauras, M. 2007. Kasvatuspsykologia. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Lukiokoulutus. 2010. Tilastokeskus. Saatavissa: <http://www.stat.fi/til/lop/index.html>. [viitattu 13.8.2010].

Luopa, P., Pietikäinen, M., Puusniekka, R., Jokela, J. & Sinkkonen, A. 2006. Nuorten hyvinvointi Kymenlaaksossa 2002–2006. Stakes. Saatavissa http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/840BCEF2-7D0C-4DB8-BAF6-FCA8DC6050CD/0/klaakso_raportti2006.pdfJa. [viitattu 1.9.2010].

Lyytinen, P., Korhonen, M. & Lyytinen, H. (toim.) 2000. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY.

Marski, J. 1996. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia 1995: uhat, mahdollisuudet ja uudet haasteet. Helsinki : Kansaneläkelaitos, tutkimus- ja kehitysyksikkö.

Martikainen, L. 2006. Suomalaisen nuorten aikuisten elämään tyytyväisyyden monet kasvot. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13390/9513925749.pdf;jsessionid=C0052306B96D8F3C80985C105553D6C7?sequence=1>. [viitattu 14.9.2010].

Martikainen, L. 2009. Kaaosta vai hallintaa. Nuoren aikuisen elämän haasteet. Kuopio: Unipress.

Mikkola, M. 2010. Informaatiolukutaito ja uusi sukupolvi kohtaamispisteessä. Saatavissa: <http://pro.tsv.fi/stks/signum/200801/4.pdf>. [viitattu: 9.3.2010].

Niemi, K. 2006. UPM:n remontti vähentää 3600 henkilöä. Tekniikka & Talous. Saatavissa: <http://www.tekniikkatalous.fi/metsa/article42717.ece>. [viitattu 23.8.2010].

Nuorisolaki 27.1.2006/72.

Nuorista Suomessa 2008–2009. Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi. Saatavissa: http://www.alli.fi/sivu.php?artikkeli_id=1675. [viitattu 6.9.2010].

Nupit Kaakkoon! – hanke. 2010. Kotka merikaupunki. Saatavissa: http://www.kotka.fi/alltypes.asp?menu_id=1474&menupath=512,596,1474. [viitattu 14.9.2010].

Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppala, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.

Ojanen, M. 2009. Hyvinvoinnin käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.

Pirkainen, H. 2007. Sosiaalisuus ja yksilön kehitys. Teoksessa Kuusela, P. (toim.) Sosiaalipsykologia. Yksilöstä yhteiskuntaan. Kuopio: Unipress.

Pohjolainen, P. (toim.) & Syrén, I. (toim.) 2005. Ikääntyvien elämäntyylit. Saatavissa: http://www.ikainst.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=96. [viitattu 22.9.2010].

Puuronen, V. 2006. Nuorisotutkimus. Tampere: Vastapaino.

Raatikainen, L. 2008. Asiakas, tuote ja markkinat. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Rautakilpi, S. 2003. Kouluttamattomuus ja elämäntyyli. Teoksessa Rinne, R. & Kivirauma, J. (toim.) Koulutuksellista alaluokkaa etsimässä: Matala koulutus yhteiskunnallisen aseman määrittäjänä Suomessa 1800- ja 1900-luvuilla. Turku: Suomen Kasvatustieteellinen Seura.

Roos, J.P. & Rahkonen, K. (toim.) 1985. Elämäntapaa etsimässä. Jyväskylä: Gummerus Oy.

Saarinen, J. 2009. Kymenlaakso metsäteollisuuden suurin häviö. HS.fi Uutiset. Saatavissa:

<http://www.hs.fi/talous/artikkeli/Kymenlaakso+mets%C3%A4teollisuuden+suurin+h%C3%A4vi%C3%A4j%C3%A4/1135250261897>. [viitattu 23.8.2010].

Sulkunen, P. 1999. Johdatus sosiologiaan – käsitteitä ja näkökulmia. Juva: WSOY.

Suontama, H., Wettenhovi, J. & Widenius, J. Stadian opiskelijahyvinvointitutkimus 2007: kvalitatiivinen näkökulma hyvinvointiin, motivaatioon ja terveyteen. Saatavissa: <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/33648/stadia-1197561541-5.pdf?sequence=1>. [viitattu 20.10.2010]

Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet. 2010. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu>. [viitattu 23.8.2010].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turunen, K.E. 2005. Ikävaiheiden kriisit. Uudistettu ja laajennettu laitos teoksesta Elämänkaari ja kriisit. Jyväskylä: Ateena Kustannus Oy.

Turunen, S., Hoppania, H-K., Luhtamäki, M., Nenonen, T. & Tuomaala, V. 2010. Ihmisiä ja kaupunkiluontoa. Tutkimus pääkaupunkiseudun asukkaiden hyvinvoinnista. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. SOCCA. Heikki Waris-instituutin julkaisusarja no. 24, 2010. Saatavissa:
http://www.socca.fi/aineistot/Ihmisia_ja_kaupunkiluontoa_tutkimus_paakaupunkiseudun_asukkaiden_hyvinvointi. [viitattu 3.8.2010].

Watson, J. & Platt, S. 2000. Researching Health Promotion. Saatavissa:
<http://site.ebrary.com/xhalax-ny.kyamk.fi:2048/lib/kyam/docDetail.action?docID=10054177> [viitattu 23.9.2010].

Voi hyvin nuori -hanke etsii malleja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen. 2009. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Mediatiedote. Saatavissa:
http://www.kyamk.fi/Ajankohtaista/Mediatiedotteet/?news_id=418. [viitattu 12.12.2009].

Vuorinen, R. 1997. Minän synty ja kehitys. Porvoo: WSOY

Väestö. 2010. Kymenlaakson liitto. Saatavissa:
http://www.kymenlaakso.fi/suunnittelu_ja_kehittaminen/Yhdyskuntarakenne/vaesto.jsp. [viitattu 14.9.2010].

Välinoro, T. 2004. Kymenlaakso tänään. Finnica Kymenlaakso. Saatavissa:
<http://www.finnicakymenlaakso.fi/kolumni.php>. [viitattu 23.8.2010].

Zetterberg, H. 1977. Arbete, livsstil och motivation. Saatavissa:
http://zetterberg.org/Books/b77_Livs/b1977_dir/b1977_70.htm. [viitattu 10.9.2010]

Teemahaastattelurunko

Taustatekijät: ikä, sukupuoli

1. Kerro nykyisestä elämäntilanteestasi mahdollisimman tarkkaan Sosiaaliset suhteet

- perhesuhteet

- Kerrotko perheestäsi?
- Oletteko läheisiä?
- Oletko avo/avioliitossa
- Onko sinulla lapsia?

Onko perheesi sinulle tärkeä?

- ystävät ja tuttavapiiri

- Millainen on ystävä- ja tuttavapiirisi?

Ovatko ystävät sinulle tärkeitä?

- suhteet sukulaisiin

- Millainen suhde sinulla on sukulaisiisi?

Oletteko läheisiä?

- elintaso

- Millainen elintasosi on?
- Mihin rahasi riittävät?

- kulutustottumukset

- Mitä raha merkitsee sinulle?
- Miten kulutat rahaa?
- Mitä hyviä puolia rahaan liittyy?
- Mitä huonoja puolia rahaan liittyy?

työ ja koulutus

- Kerrotko työstäsi?
- Onko työsi sinulle mielekäs ja tärkeä?
- Millaisia töitä olet tehnyt
- Mitä kouluja olet käynyt?
- Kerrotko koulunkäynnistäsi?

- elämän ilot

- Mitkä asiat koet olevan elämäsi iloja?

- elämän vaikeudet

- Onko elämässäsi vaikeuksia tai hankaloittavia tekijöitä?

- asuminen

- Kerrotko asumisestasi?
- Mitkä näet asumisesi tai asuinympäristösi hyvin puolina?
- Mikä kotikaupungissasi on hyvää?
- Näetkö Kymenlaaksossa asumisessa jotakin erityisen hyvää verrattuna muualla asumiseen?
- Onko asumisessasi ja asuinympäristössäsi huonoja puolia?

- vapaa-ajan vietto/mielekäs tekeminen

- Miten vietät vapaa-aikaasi?
- Mitä tykkäät tehdä?

- elämäkatsomus, uskonto

- Millainen suhde sinulla on uskontoon?
- Onko sinulla jotakin muuta elämäkatsomusta?
- Onko sinulla elämän mottoa?

2. Kerro tähänastisesta elämästäsi ja elämäsi taustasta

- lapsuudenkoti

- Kerrotko lapsuudenkodistasi?
- Mitä vanhempasi tekivät/tekevät työkseen?
- Millainen kodin ilmapiiri oli?
- Onko sinulla sisaruksia? Kerrotko heistä?
- Millaisen kasvatuksen koet saaneesi?
- Millainen lapsuudenkotisi talous oli?

lapsuuden/nuoruuden tärkeimmät tapahtumat

- Mitkä koet olleen lapsuutesi ja nuoruutesi tärkeimmät tapahtumat?

3. Hyvinvointi tulevaisuudessa

- Tulevaisuuden kuva
 - Minkälainen elämäsi on 5 vuoden kuluttua?
 - Uneksitko paremmasta elämästä?
- yhteiskunta
 - tukimuodot
 - työllistyminen
 - opiskelumahdollisuudet
 - aluekehitys
- sosiaaliset suhteet
 - haaveiletko avo/avioliitosta?
 - haluatko tulevaisuudessa lapsia?
- omat voimavarat
 - vahvuudet
 - hyvät puolet
 - Missä koet olevasi hyvä?
 - Mitä tykkäät tehdä?